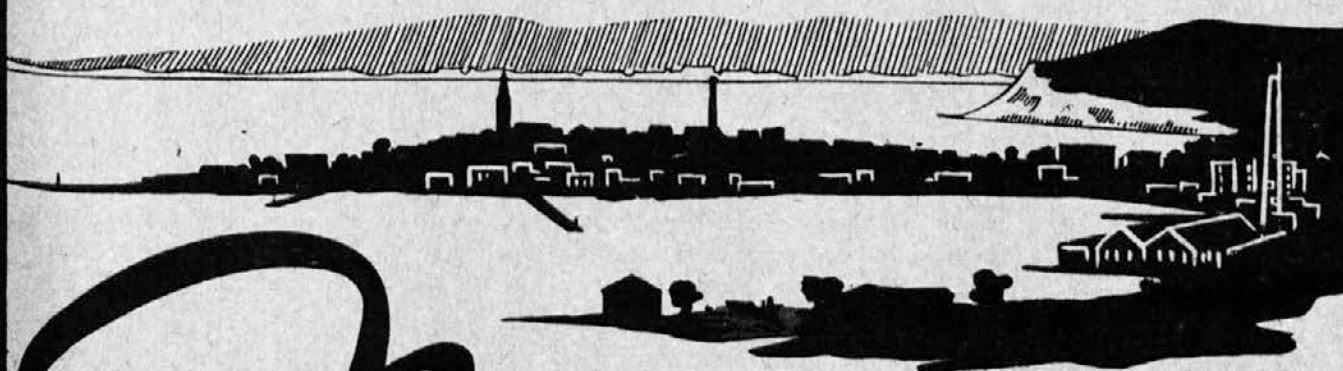

INTERNA IZDAJA

Naš glas

LETNIK III

ŠT. 6

GLASILO KOLEKTIVA DELAMARIS IZOLA

VSEBINA

Zvonko Grahek: Nekatere glavne značilnosti o delitvi čistega dohodka	1
Zvonko Grahek: Naše poslovanje v III. tromesečju	3
Avgust Brezavšček: S sej delavskega sveta in upravnega odbora	3
Boris Grebenc: Problemi z našimi zastopstvi v inozemstvu	7
Davorin Reščič: Občinski ljudski odbor je zasedal	9
Inž. Gabrijel Cotič: Investicijsko vzdrževanje	10
Viljem Može: Ribolov v letu 1961	12
Vera Poropat: Šolski center kovinskih in lesnih strok v Izoli	13
Vera Poropat: Učili se bomo	13
Tihomil Javoršek: Razgovori ob koncu leta	14
Ivo Hajšek: Zakaj toliko odsotnih	17
Savo Kapelj: Nekaj podatkov o del. sili, ki je odšla iz kombinata v letošnjem letu	18
Ado Makarovič: Reklama na novih poteh	19
Franko Sancin: Vedno več nas je	20
Zvonko Grahek: Gospodarski abecednik	20
Franko Sancin: Iščemo srečnega dobitnika	22
Franko Sancin: Potrošnja kave v Avstriji	23
Ado Makarovič: O zgodovini slovenskega ribištva na Jadranu	23
Zvonko Grahek: Vprašanja in odgovori	25
Avrelija Blaževič: Bila sem na maturantskem izletu v Grčiji	26
Slavko Jakša: Čez progo	28
Ludvik Ferik: Naš prvi koncert	30
Miro Štrancar: NK »Delamaris« — jesenski prvak	31
Miro Banovac: Nagradna križanka	32

DELOVNEMU KOLEKTIVU KOMBINATA »DELAMARIS«

OB ZAKLJUČKU POSLOVNEGA LETA 1961 SE VAM V IMENU OBCINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA, V IMENU VSEH OBCANOV TER V LASTNEM IMENU ZAHVALJUJEM ZA SODELOVANJE IN POLNO RAZUMEVANJE, KI STE GA V TEM LETU POKAZALI PRI REŠEVANJU PROBLEMOV NASE KOMUNE, NASIH SKUPNIH ZADEV.

K VASIM DELOVNIM USPEHOM, KI STE JIH DOSEGLI V LETU 1961, VAM ISKRENO CESTITAM V PREPRICANJU, DA BOSTE TUDI V NOVEM LETU VLOZILI VSE SILE ZA RAZVOJ IN NAPREDEK SVOJEGA PODJETJA, NASE KOMUNE IN BLAGODAT DELOVNIH LJUDI.

OB ZAKLJUČKU VOŠCIM VSEM CLANOM KOLEKTIVA SRECNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO, LEPIH USPEHOV NA VSEH POPRIŠCIH VAŠEGA UDEJSTVOVANJA IN VAŠO OSEBNO SREČO!

PREDSEDNIK SREČKO VIČIČ

Zvonko GRAHEK:

Nekatere glavne značilnosti o delitvi čistega dohodka

Kdor pozna notranji organizacijski razvoj našega podjetja od njegove ustanovitve, način in širino, s katero se pri nas uveljavlja neposredno upravljanje, ter tendence, ki se v tem razvoju kažejo, bo lahko ugotovil, da je naš pravilnik o delitvi čistega dohodka in o razpolaganju z materialnimi sredstvi podjetja logičen odraz tega razvoja in dokaj pomemben pripomoček za ostvaritev takih proizvodnih odnosov, kot naj veljajo v asociaciji svobodnih proizvajalcev.

Čeprav imamo pri nas ekonomske enote že od leta 1959, to je od ustanovitve kombinata, tako da smo s formalnim mehanizmom poslovanja ekonomskih enot že dokaj dobro seznanjeni in ga obvladamo, da smo že prej vpeljevali kolektivno obravnavo poslovnih uspehov po ekonomskih enotah in imeli temu ustrezno vpeljan tudi sistem nagrajevanja, nikakor ne moremo vsega tega istovetiti s tem, kar danes v ekonomskih enotah imamo in kar danes med nami vlada in se razvija. Sedaj ne gre več za kake nove organizacijske ukrepe, nove prijeme v mobilizaciji kadrov, za kako formalno razporejanje kompetenc ali reševanje odnosov med centralizmom in decentralizmom. Gre za mnogo globlje spremembe, spremembe v proizvodnih odnosih. Težnja teh sprememb je v tem, da vsak delavec, naj dela pri težaškem poslu ali v pisarni, pri stroju ali v laboratoriju, postane v sklopu celotnega kolektiva ne le izpolnjevalec določenih nalog, temveč polno upoštevan in upravljavec sredstev, ki so dana kolektivu in upravljanje, svobodni gospodar. Podjetje ni več neko posebno telo, nevidno v svojem obsegu in svojih mejah, ki ga uravnavajo neke sile, s katerimi človek pri stroju ali z lopato v rokah nima nobenega pravega dotika, a se jim mora hote ali nehote podrejati.

Podjetje ni nič drugega kot svobodno združenje vseh teh proizvajalcev. Desetletni razvoj delavskega samoupravljanja je sedaj dobil svojo polno materialno obliko. Delavec številka 2351 ni več nekdo, ki dela za 60 din na uro v tem in tem oddelku in na katerega pazimo, ali je prišel na delo ali ne, ali v redu dela ali ne. Ta delavec je sedaj zavrgel številko, po kateri smo ga doslej razpoznavali, in se je predstavil s svojim polnim imenom. Dela sicer na istem delovnem mestu kot prej, skrbi, da vestno opravlja svojo nalogo, vendar je nekaj več, upravljavec in skupaj s svojimi tovariši v ekonomski enoti edini gospodar sredstev, ki jih je z njimi ustvaril. Zaveda se, da je bistveni del podjetja in da breh teh delov, članov kolektiva, podjetja ni. V podjetju ni več le nekaj ljudi, ki naj bi edini skrbeli za usodo podjetja in ljudi, ki so v njem, ter odgovarjali za vse, kar se v podjetju dogaja.

Osnovno odgovornost za vse to je sprejel naš celotni kolektiv, med njimi tudi tisti, ki je bil doslej znan kot številka 2351. To seveda še zdaleč ne pomeni, da kolektiv ne bo več potreboval ljudi, ki bodo skrbeli za to ali ono važno strokovno službo in ki bodo za to polno odgovarjali. Kolektiv bo tudi v bodoče imel ljudi, ki bodo skrbeli za perspektivo in splošni napredek podjetja, ki bodo v zvezi s tem imeli težke skrbi in polno žrtev. Kolektiv jih bo tudi v bodoče rad cenil in rad sprejemal njihova mnenja in napotila, dokler bodo vse to delali v svojstvu člana kolektiva in v okviru delokroga svojega delovnega mesta.

Premiki v tretiranju proizvodnih odnosov in v materialni realizaciji teh odnosov, ki se dogajajo v našem podjetju kot v vsej naši družbi, imajo vsekakor revolucionaren

značaj, podoben premikom velikih zemeljskih gmot. Kdor spozna vsebinski obseg teh premikov, bo zlahka spoznal, da tu ne gre za kake formalne variacije površinskega značaja, temveč za izredno važne globinske prekrete.

Dokaz teh velikih sprememb hoče biti tudi naš pravilnik o delitvi čistega dohodka. Zato ta pravilnik ni le pravilnik o delitvi čistega dohodka, temveč mu je delitev čistega dohodka le osnova za razmejevanje kompetenc v upravljanju s celotnimi materialnimi sredstvi podjetja. Pomembna značilnost našega pravilnika o delitvi čistega dohodka je v tem, da vsega tega ne obravnava formalistično, temveč z določeno vsebinsko orientacijo.

Pravilnik o delitvi čistega dohodka in o razpolaganju z materialnimi sredstvi podjetja obsega naslednja glavna načela:

Čeprav je podjetje v odnosu na ostalo družbo enovito in nastopa v zunanjih odnosih kot ena pravna oseba, je po svoji notranji strukturi razdeljeno na manjše enote, ekonomske enote. Namen te notranje razdeljenosti je v tem, naj sredstva, proizvodni oziroma poslovni proces uravnava, upravlja tisti del kolektiva, ki v tem delu podjetja dela.

Neposredno upravljanje kolektiva se mora odražati v vseh fazah odločanja in upravljanja po načelu: vsakemu po njegovem delu. To načelo ne more veljati le za razdeljevanje doseženih osebnih dohodkov, temveč velja za vsa sredstva, s katerimi ekonomska enota razpolaga: za obratna sredstva v obliki poslovnih stroškov, invest. vzdrževanje, amortizacijo, čisti dohodek in osnovna sredstva.

Da bi v kar največji meri dosegli načelo »vsakemu po njegovem delu«, poslujejo ekonomske enote na podlagi internih cen materiala, polizdelkov in izdelkov. Ekonomske enote ugotavljajo svoj čisti dohodek tako, da od skupnega dohodka, ki ga predstavlja vrednost izdelkov in uslug, odšteva poslovne stroške (stroške za surovine in drug material, investicijsko vzdrževanje, amortizacijo in režijske). Ekonomske enote dele čisti dohodek, ki ga ustvarijo, na del, namenjen za osebne dohodke, ter na sklade (sklad obratnih in osnovnih sredstev in sklad skupne porabe). Z ustvarjenimi skladi kakor tudi investicijskim vzdrževanjem, amortizacijo in skladom za osebne dohodke ekonomske enote svobodno razpolagajo, upoštevajoč pri tem splošne gospodarske predpise. S temi sredstvi ne morejo razpolagati posamezniki, temveč le delavski svet ekonomske enote. Delavski sveti ekonomskih enot se lahko zedinijo, da del svojih sredstev združujejo za skupne potrebe podjetja. Združevanje za skupne potrebe podjetja ni mogoče brez privoljenja delavskih svetov ekonomskih enot.

Ekonomske enote razdeljujejo osebne dohodke v višini, kot jo same določijo, če so v tistem obdobju dosegle zadostno višino čistega dohodka. Pravilnik predpisuje le vrh njo mero osebnih dohodkov, ki se lahko izplačajo. Ta vrhnja mera je izražena v merilih priznanega dela. Merila priznanega dela upoštevajo odnose med produktivnostjo in osebnimi dohodki, ki so veljali v letu 1961. Tiste ekonomske enote, ki bodo povečale produktivnost (s povečanjem proizvodnje ob isti zaposlitvi, isti nivo proizvodnje ob racionalnejši zaposlitvi), bodo seveda lahko razdeljevali ustrezno večji del osebnih dohodkov.

Ekonomske enote, ki ne bodo dosegle zadostnega čistega dohodka, ki bi kril name ravano višino osebnih dohodkov, bodo lahko izplačevale le toliko osebnih dohodkov, kolikršno kritje bodo imele v ustvarjenem čistem dohodku. Če bodo hotele izplačevati večje osebne dohodke, bodo morale predhodno prositi za posojilo ali dotacijo ustreznega zneska iz kolektivnega čistega dohodka. Delavski svet podjetja bo ta posojila oziroma dotacije odobral po predhodnem posvetovanju in soglasju drugih ekonomskih enot.

Ekonomske enote bodo razdeljevale osebne dohodke med svoje člane popolnoma samostojno. V ta namen bo vsaka ekonomska enota sprejela svoj pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Ekonomske enote bodo v teh pravilnikih vzpostavile take odnose v nagrajevanju, ki bodo najpravičnejše izražali načelo »vsakemu po njegovem delu«.

Tisti del čistega dohodka podjetja, ki bo ostal po odbitku čistih dohodkov ekonomskih enot, se bo imenoval kolektivni čisti dohodek. Kolektivni čisti dohodek bo namenjen za osebne dohodke in za sklade. Iz kolektivnega čistega dohodka se bodo lahko izplačevali le tisti osebni dohodki, ki bodo imeli pomen za vse podjetje (posojila in dotacije za osebne dohodke ekonomskih enot, dodatki za tisto nadurno in nedeljsko delo, ki ga bo treba opravljati zaradi višje sile in podobno).

To so nekatere glavne značilnosti našega pravilnika o delitvi čistega dohodka in o razpolaganju z materialnimi sredstvi podjetja. Vsebine tega pravilnika v tako kratkem članku seveda ni mogoče izčrpati. Naš nadaljnji razvoj bo gotovo zahteval, da bomo posamezna določila iz tega pravilnika še detajlneje obdelali predvsem v poslovnih ekonomskih enot in drugih pravilnikih. Vsekakor je jasno, da brez takih čimbolj natančnih določil ne bo šlo, kajti ustrezno mehanizmu upravljanja bo treba prilagoditi tudi drobni organizacijski mehanizem, brez katerega si uspešnega sodobnega poslovanja ni mogoče zamisliti. Pravilnik o delitvi čistega dohodka in o razpolaganju z materialnimi sredstvi podjetja nam bo pri tem uspešno vodilo.

Naše poslovanje v III. tromesečju

Struktura celotnega dohodka, kakor smo ga dosegli do konca septembra, in njegova razdelitev je naslednja:

realizacija gotovih izdelkov	3.598,346.160
realizacija storitev ter	
interna realizacija	265,796.461
realizacija trgovskega blaga	329,124.551
realizacija materiala in pod.	278,189.761
izredni dohodki	5,892.780
celotni dohodek	4.477,349.713
poslovni stroški	3.591,245.087
doseženi ozir. čisti dohodek	886,104.626
od tega prispevek na izredni dohodek	115,924.178

Opaziti je izredno povečanje realizacije gotovih izdelkov in polizdelkov. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta, ko je znašala realizacija 2.951,7 milijona dinarjev, se je realizacija v letošnjem letu povečala za 646,6 milijona dinarjev ali za 21,9 odstotka.

Občutno je tudi povečanje celotnega dohodka. Le-ta je ob koncu tretjega tromesečja 1960 znašal 3.026 milijonov din in se je v

istem obdobju letos povečal za 1.451,3 milijona dinarjev ali za 47,9 odstotka. Precejšen delež tega povečanja odpade na trgovsko blago, to je blago Školjke Poreč, ki ga prodaja naše podjetje.

Do konca septembra lani pa smo dosegli 582.242.000 dinarjev dohodka. Letošnje povečanje znaša 303,862.000 din ali 52,2 odstotka.

Medtem ko je v letu 1960 znašala stopnja rentabilnosti, računana na podlagi razmerja med doseženim in celotnim dohodkom, 19,2 odstotka, znaša ta odstotek za dobo devetih mesecev 19,79 odstotka. Vsekakor je to pomemben uspeh.

Tako velik obseg poslovanja seveda postavlja vprašanje obratnih sredstev. V tem obdobju smo že prihajali v težave glede obratnih sredstev. To je tudi razumljivo, saj je znano, da se pri nas skoraj redno obseg proizvodnje dvigne prav v tretjem tromesečju. Vsekakor bomo morali v prihodnjih letih precejšen del čistega dohodka nameniti za obratna sredstva, če bomo hoteli ostati pri sedanjem obsegu poslovanja, ali pa ga še povečati.

S sej DS in UO

Na 27. seji je DS zelo obširno obravnaval nepričakovano bogat lov v mesecu septembru, ko je bilo ulovljene mnogo več ribe, kot jo je moč predelati, zaradi česar je bilo treba odpisati vse tiste količine rib, ki so bile druge in tretje vrste, ker jih proizvodnja in tržišče nista mogla porabiti.

Pred štirimi leti smo občinskemu ljudskemu odboru v Izoli odstopili v uporabo naš osebni avtomobil »Opel — Rekord«, ker tega vozila sami nismo tako nujno potrebovali. Ker se voznje z osebnimi avtomobili v našem kombinatu vse bolj zmanjšujejo, še bolj pa se bodo zmanjšale v prihodnjem letu, ko bodo bremenile osebne dohodke posameznih ekonomskih enot, je bil DS mnenja, da bi »Opel — Rekord« prodali. Sprejet je bil sklep, da bomo ta avto prodali občinskemu ljudskemu odboru po ceni, ki jo bo določila ocenjevalna komisija okraja Koper.

Ker je postalo jugoslovansko tržišče za naše proizvode vse bolj privlačno, moramo gledati na to, da bomo plasirali naše proizvode na način, ki je za naše odjemalce najbolj sprejemljiv in nasproti ostalim dobaviteljem konkurenčen. Mnoga podjetja so že prešla na dostavljanje svojih proizvodov detajlističnim trgovinam, kar nas sili, da moramo storiti to tudi mi. Zlasti velja to za

prodajo juhe, kjer je konkurenca močnejša in nudijo v prodajo tudi manjše količine, ker se na ta način trgovina izogiba velikih zalog. Doslej so se oskrbovale ljubljanske trgovine iz našega skladišča na Titovi cesti. To skladišče pa so zaradi ureditve železniškega nadvoza podrli in je novo postavljeno v Jaršah. S tem se je skladišče zelo oddaljilo od potrošnega centra Ljubljane in je dostavljanje možno le, če bomo imeli v tem skladišču svoj dostavni avtomobil. O tem je bilo govora že na UO, da bi za mesta: Ljubljana, Zagreb, Beograd in Split nabavili dostavne avtomobile 1,5 do 2 toni nosilnosti. Takšne avtomobile nam nudi v nakup tovarna avtomobilov »Zastava« iz Kragujevca. To so dostavni avtomobili »Zastava 615 B« z nosilnostjo 1,5 tone po 2,995.000 din. Lastna udeležba je potrebna 50 %, to je 1,497.500 din, ostanek pa je plačljiv v 4 letih od dneva kupoprodajne pogodbe. Kreditno kvoto ima na razpolago proizvajalec sam, to je »Zastava« Kragujevac. To so bili dovolj ugodni pogoji, da se je delavski svet odločil za nabavo štirih dostavnih avtomobilov, ki smo jih do danes tudi že nabavili.

Delavski svet ekonomske enote sušilnice je na svoji seji obravnaval delo in stanje v sušilnici ter ugotovil, da ta enota nima po-

gojev za samostojno poslovanje. Zavzel je stališče, da bi se ta enota priključila ekonomski enoti predjedi. Centralni delavski svet, ki je to zadevo obravnaval, se je strinjal s tem, da sušilnica nima pogojev za samostojen obstoj, vendar naj se ne priključi k predjedi, ampak k ekonomski enoti juhe. Vzrok za to je v glavnem v tem, da bomo v kratkem začeli s pakiranjem suhih sliv, in ker bo ta proizvodnja potekala delno v oddelku juh, delno v oddelku sušilnice, sta ti dve enoti že po tej poti tako povezani, da spadata v isto ekonomsko enoto. Glede na takšno stanje je dal centralni delavski svet priporočilo, naj se ti dve enoti združita.

Po nalogi upravnega odbora je revizor podjetja tovariš Stojan Abram izvršil pregled poslovanja v menzi ter o tem pregledu podal poročilo. Ugotovljeno je, da je menza v vsem tem času poslovala v skladu z danimi navodili ter ni bilo najti ničesar negativnega. Ostalo je neodpisano le 1500 kg čebule ter 1179 kg krompirja, za kar je delavski svet odredil, naj se odpiše v breme skupnega dohodka.

Ker je v zadnjem času večkrat bilo postavljeno vprašanje, kaj bo s kokošnjakom in ali bomo še gojili kokoši, je vodja ekonomske enote farne in plantaže tovariš Markočič pripravil obširno poročilo ter seznanil centralni delavski svet o dosedanjem delu plantaže in farne ter o njenih perspektivah. Povedal je, naj bi za začetek nabavili 500 jarčk, ki bi nas oskrbovale z jajci za valjenje. Hkrati pa naj bi nabavili tudi kakih 4500 enodnevnih piščančkov. S prodajo teh enodnevnih piščančkov po dopitju bi krili stroške jarčk, dokler te ne začnejo nesti. Ko bi jarčke začele nesti, bi dali v valjenje njihova jajca, piščančke pa po dopitju prodajali. Za dvomesečno vzdrževanje 500 kokoši in tri tisoč piščančkov bi bilo potrebno 10.500 kilogramov krme. Večji del te hrane bi dobili v tovarni, najsi bo to seme paradižnika ali jabolk, izluženo meso in podobno. Kasneje bi krmo tudi sami pridelali, saj tovariš Markočič predvideva obdelati ca. 16 ha površin. Na 12 ha bo posejana koroza, na 1 krompir, na 2 ha ječmen in na pol ha korenje. Razen navedenega pa bi lahko sejali še podkulture, na primer peso med krompirjem, deteljo po ječmenu in bi tako dobili ca. 65 ton razne krme. Kalkulacija kaže ugodno za obnovev naše kokošje farne. Tovariš Markočič je obširno raztolmačil še ostale probleme, ki jih ima s sajenjem in cepljenjem šipka ter pomankanjem gnoja, vendar izraža v vsem svojem poročilu velik optimizem in upanje na uspeh dela svoje ekonomske enote. Centralni delavski svet se je strinjal s poročilom in predvidevanji o delu na farmi, določil pa je komisijo Franca Kranjca, Zvonka Grahka in Štefana Kocjančiča, ki bodo na farmi in plantaži ugotovili rentabilnost te dejavnosti.

Na predlog pravnega referenta je bil sprejet sklep, da se spremeni 14. točka 2. člena začasnega pravilnika o pristojnostih in poslovanju organov delavskega samoupravljanja kombinata »Delamaris«. V tej točki je bilo določeno, da disciplinska komisija pri centralnem delavskem svetu odloča o vseh disciplinskih prekrških vodij ekonomskih enot. K temu pa je bilo dodano še »kakor tudi o prekrških, pri katerih so poleg vodij udeleženi tudi drugi člani ekonomske enote«.

Na tej seji je bil tudi spremenjen sklep prejšnje seje, s katerim je bilo odobreno za nabavo dveh bobnov za pranje in luksiranje sliv 450.000 din, ker se je pokazalo, da je za nabavo materiala ter izdelavo načrtov in bobnov potrebnih 850.000, ki jih je delavski svet tudi odobril. Za izdelavo teh bobnov pa je odobreno mehanični in električni delavnici 250 nadur.

Zaradi nujnih popravil na ladjah, rafinaciji ter kotlarni »Iris« je odobreno mehnični delavnici v obratu »Iris« več nadur.

Trgovinska zbornica okraja Koper bo gradila v Izoli trgovsko šolo. Naše podjetje je zainteresirano za izgradnjo take šole, saj imamo več delovnih mest, kjer se zanje zahteva znanje v trgovski stroki. To velja zlasti za razne službe v komercialnem sektorju. K stroškom za izgradnjo te šole bomo prispevali tudi mi 4.500.000 din. Za ta znesek pa nam bo zmanjšan naš prispevek za izgradnjo osnovne šole v Izoli.

Že pred časom je delavski svet sprejel sklep, da ne bomo več popravljali raznih starih stanovanj v Izoli, ker na ta način razmečemo sredstva za gradnjo stanovanj, ampak da bomo gradili bloke. Ta sklep smo doslej tudi izvajali. So pa primeri, ko se je takim majhnim popravilom težko odreči, ko bi morda s 100.000 ali 200.000 din nekemu dali strop ali pod, ali izvršili kako drugo nujno popravilo. Res je, da do takih stanovanj, v katere vložimo taka manjša sredstva, nimamo nikakršnih pravic in ko je stanovanje popravljeno, koristnik lahko zapusti podjetje, ne da bi bil karkoli komu za to dolžan. Po daljši razpravi je centralni delavski svet sprejel sklep, da se odobri za tako drobna popravila 2.000.000 din. Stanovanjska komisija bo pregledala stanovanja proslincev ter dala predlog upravnemu odboru, ki bo dokončno odločal o takšnih popravilih.

Komisija za individualne premije je predlagala centralnemu delavskemu svetu, naj prizna nagrado inž. Benju Saksidi in tehničnemu direktorju tov. Alojziju Hudalesu za racionalizacijo pri izdelavi in predelavi omake za predjedi. Komisija je ugotovila, da je z uvedbo hladne omake brez kuhanja dosežen boljši okus predjedi in cenejša proizvodnja, ker odpade kuhanje omake, s čimer se prihranita para in delovna sila. S tem je prihranjeno podjetju precej sredstev in centralni delavski svet je obema skupaj odobril 63

tisoč dinarjev. Pri naši obratni ambulanti je bil izvoljen nov zdravstveni svet. V ta svet je centralni delavski svet izvolil tudi pet članov našega kolektiva, in sicer: Mira Banovca, Drago Božič, Iva Radmana, Leopolda Rutarja in Silvo Poles.

S SEJ UPRAVNEGA ODBORA

16. seja UO se je začela z razpravo o investicijskem vzdrževanju, o čemer nam inž. Gabrijel Cotič govori v posebnem članku v tej številki. Dalje je bilo veliko govora o tistih nediscipliniranih delavcih, predvsem pa delavkah, ki v dneh velikega lova ribe ne pridejo na delo, ako je ta dan nedelja. Po zakonu o delovnih razmerjih in po našem pravilniku o delovnih razmerjih je to disciplinski prekršek in se ga lahko preganja kakor ostale disciplinske prekrške. V našem kombinatu smo doslej skušali doseči zadosten odziv na delo ob nedeljah le s prepričevanjem, kar pa se je pokazalo kot neučinkovito. Vselej smo se tudi tolažili s tem, češ to so žene-matere, ki delajo ves teden in jim je nedelja potrebna, da si uredijo dom in postorijo to, za kar čez teden ni bilo časa. Natančnejši pregled takšnih zamudnikov pa je pokazal, da se nedeljskemu delu najbolj zagotovo odzovejo prav matere in da se dekleta, ki so prosta, slabše odzivajo. V nedeljo, 17. decembra, je bilo n. pr. toliko rib, da bi morale delati vse delavke. Zaradi takšnega odnosa nekaterih pa je bilo izgubljeno skupno 1140 delovnih ur. V teh urah bi bilo lahko predelanih 8000 kg svežih rib v vrednosti 1.000.000 din. Če bi bile te ribe predelane, bi zanje oziroma za gotove izdelke, ki bi jih dobili iz teh rib, dobili vrednost 3.507.647 din. Ta primer kaže, da delavka, ki se ne odzove na delo, povzroči s tem v enem dnevu kombinatu 9000 din škode. To objavljamo zaradi tega, da bo ves kolektiv seznanjen z važnostjo in nujnostjo dela ob nedeljah ter da ni to škoda samo za ekonomsko enoto, ampak za celotni kolektiv. V bodoče pa bodo morale EE mnogo strože ukrepati proti tem kršilcem delovne discipline, kajti dosedanja praksa se je pokazala kot premalo učinkovita. Obravnavano je bilo vprašanje socialnega referenta. To delovno mesto imamo mi predvideno, ni pa zasedeno, ker doslej nismo našli nikogar, ki bi bil primeren za to delo. UO je bil mnenja, da bi to delo lahko opravljala tovarišica Vera Poropatova, ki je zadolžena za izobraževanje kadrov ter bo od 1. novembra 1961 reševala tudi socialna vprašanja.

Pri Delavski univerzi v Izoli so se začeli nekateri tečajji, za katere se je prijavilo več članov našega kolektiva. Ker pa moramo plačati za vsakega 10.500 din šolnine, je upravni odbor pregledal seznam prosilcev ter ob upoštevanju, ali je ta tečaj potreben za njegovo delovno mesto ali ne, odobril plačilo

te šolnine. Ugotovljeno je bilo, da so se posamezniki prijavljali za tečaje, ki jim niso potrebni, kar kaže, da stvari niso resno premislili. Izmed vseh je upravni odbor odobril plačilo tečaja za naslednje tovariše: Rozaliji Vrtnik in Veri Cindrič, ki obiskujeta knjigovodski tečaj, Žarku Višnjicu za tečaj slovenščine, Majdi Sladič za nemški tečaj, Anki Draksler in Marku Rudmanu tudi za tečaj nemškega jezika, Edi Stuchlyju za tečaj italijanščine, Mariji Dujmovič pa za administrativni tečaj.

V nadaljevanju te točke je bil upravni odbor seznanjen, kako so ekonomske enote predvidele, kakšne kadre bodo potrebovale v bodoče. Referent za izobraževanje je zbiral podatke pri vseh ekonomskih enotah, kakšne nove kadre bodo le-te potrebovale v bodoče glede na razvoj podjetja, upokojitve nekaterih sedanjih strokovnjakov ter zaposlitve naših sedanjih študentov. Zanimivo je, da niti ena EE ni predvidela, da bi koga potrebovala. To pa zaradi tega, ker bi ga morala ekonomska enota tudi štipendirati. Takšno stališče ekonomskih enot do izobraževanja kadrov je upravni odbor grajal in je vprašanje, ali bo to lahko prepuščeno v odločanje izključno ekonomskim enotam, ali pa naj bi imel končno besedo le še kak drug organ. Takšno stališče ekonomskih enot je negativno zaradi tega, ker se lahko zgodi, da si bomo v kombinatu nabrali samo ljudi s srednješolsko izobrazbo, to predvsem iz srednje ekonomske šole v Kopru, ki je tukajšnji mladini najdostopnejša. Manjkalo nam bo ljudi s fakultetno izobrazbo in z izobrazbo tistih šol, ki so izven Kopra. Pri sprejemanju proračunov bo treba upoštevati tudi to, da bodo ekonomske enote dobile na razpolago sredstva, ki so jim zagotovljena z začasnim pravilnikom o poslovanju samoupravnih organov, ki jih bodo lahko uporabile za štipendiranje, ker ne smemo dopustiti, da bi zaradi štednje na nepravem mestu trpelo podjetje. Razvoj terja, da se kombinat tudi kadrovske okrepji, čeprav se nekatere ekonomske enote temu upirajo.

Predsednik upravnega odbora inž. Gabrijel Cotič je pojasnil, da službeno potovanje, ki je bilo na prejšnji seji odobreno zaradi prevzema nekaterih strojev in naprav v Švici, ni tako nujno in se ga po njegovem mnenju lahko odloži. Glede na veliko štednjo z devizami je prav, da zmanjšamo tudi ostala potovanja na minimum. Upravni odbor je bil mnenja, da ni nujno, da imamo vse stike s tujimi odjemalci v tujini, ampak naj tudi ti pridejo k nam, kolikor se stvar ne da opraviti preko naših zastopnikov, ki jih imamo v vseh državah, ki od nas kupujejo.

Tovarna »Tomos« iz Kopra želi prodati svoje »Colibrije« članom našega kolektiva s pogojem, da podjetje jamči, da bodo ti »Colibrije« tudi plačani. V razpravi so člani UO poudarjali, da je »Colibri« lahko le športno

vozilo, ni pa najprimernejše za redno vožnjo v službo, ker se človek zelo lahko prehladi, ponesreči itd. Podjetje nima nobenega interesa, da bi imeli člani našega kolektiva navedena vozila, saj je stalež bolnih že tako vedno nad dovoljenim odstotkom. Ker imamo na vseh relacijah tudi urejen prevoz naših ljudi, ne bomo jamčili nikomur za nakup »Colibrija«.

Ribiška ladja »Jež« je bila v letošnjem letu večkrat v popravilu, zato ta posadka ni lovila toliko, kot so lovile druge ladje. Razumljivo je, da je bil zaradi tega tudi njihov zaslužek manjši, zaradi česar se obračajo na upravni odbor, naj bi jim podjetje v kakršnikoli obliki nadoknadilo izgubljeni zaslužek. Upravni odbor je pregledal njihove zaslužke v tem letu in ugotovil, da je njihovo mesečno povprečje naslednje: kapetan 40.759 din, motorist 35.210 din, svečar 33.313, ribiči pa od 28.000 do 29.000 dinarjev.

Glede na to, da so ti zaslužki mnogo večji kakor povprečni zaslužki drugih delavcev z enako kvalifikacijo v našem podjetju, je UO njihovo prošnjo zavrnil.

Ob tej priložnosti je upravni odbor odobril ponovni sprejem v službo tov. Marjana Delošča, ribiča za ribiško ladjo »Prstak«.

Odobreni so bili še računi Doma Ivana Cankarja za vzdrževanje našega vajenca Petra Kobala, potni stroški tovarišev iz komerciale, ki so si ogledali Zagrebški velesejem, odobreno je bilo plačilo naročnine za 100 izvodov »Komunista« ter plačilo naročnine za list »Informator«. Pri Inženirskem biroju v Zagrebu smo naročili en izvod Inženirskega registra. Odobreni so bili tudi reprezentančni stroški na Skopskem velesejmu.

Ker je tehnični direktor tovariš Alojz Hudales resneje obolel in kot kaže ne bo mogel kmalu opravljati svojih službenih dolžnosti, je upravni odbor odredil, naj opravlja njegove posle inž. Bogomir Cotič.

Tovarišici Dorici Kravanja, ki izven sezone oskrbuje naš počitniški dom v Lepeni, bomo za to plačevali mesečno 2000 din.

Na 17. seji upravnega odbora je referent za izobraževanje tovarišica Vera Poropat predložila seznam članov kolektiva, ki obiskujejo nekatere tečaje, ter predlagala, naj bi jim plačali stroške tečaja. Upravni odbor je pregledal seznam prosilcev in odločil, naj te stroške krijejo ekonomske enote, v katerih so ti tečajniki zaposleni, če bo to šolanje v prid posameznim ekonomskim enotam.

Na priporočilo organizacije Zveze borcev je upravni odbor odobril šestmesečno šolanje tovarišu Albinu Šau. Tovariš Šau je zaradi udeležbe v NOB ostal brez kvalifikacije. Zato mu bo kombinat plačal stroške za šestmesečno šolanje v šoferski šoli ter priznal za ves ta čas osebne dohodke v znesku, kot jih prejema sedaj.

Glavni direktor tovariš Franc Karo je poročal o izpolnitvi proizvodnega plana za

10 mesecev letošnjega leta. Iz obširnega poročila je bilo razvidno, da smo kljub pomanjkanju surovin v letošnji pomladi dosegli lepe rezultate in izpolnili v tem času 88,29 odstotka letnega plana. Dalje je glavni direktor tolmačil nujnost nadurnega dela in dela ob nedeljah, če hočemo dobaviti vsa naročila. Pri tem nas tudi veže pogodba z dvema inozemskima podjetjema, katerima moramo v roku dobaviti naročene izdelke. Po daljši razpravi se je upravni odbor odločil, da bi na bolj human način pripravili delavke do takšnih naporov, ki jih zahteva izvršitev plana. Upravni odbor je predlagal delavskemu svetu, naj se delavkam pri ribah odobri v vsakem obratu po dva milijona din izredne nagrade, če bodo v obratu »Iris« do 20. 11. 1961 izdelale 65.000 doz 2,5 kg tune v olju, delavkam v obratu »Argo« pa, če bodo do konca leta izdelale 30.000 zabojev antipaste. Delavski svet je ta predlog odobril in delavke iz obrata »Iris« so svojo obvezo izpolnile v roku ter obljubljeno nagrado tudi prejele. Kaže, da bodo svojo nagrado dosegle tudi delavke v obratu »Argo«. Obravnavali so še osnutek proizvodnega plana za leto 1962, ki je bil dan v obravnavo in potrditev delavskemu svetu. Na tej seji je bil imenovan za vodjo splošnega sektorja tov. Slavko Demšar.

Odobreni so bili računi za nakup pisalne mize za skladišče v Zagrebu ter račun za izdelavo skice starih temeljev, kjer gradijo objekt za proizvode v prahu, in račun glasila »Komunist« za doplačilo, ker so naročnino za ta list povečali. Ker tovariš Dragotin Hrupel, zastopnik »Delamaris« v Zagrebu, ne bo mogel izkoristiti letnega dopusta, mu bomo dopust za leto 1961 plačali. Za prapor Združenja rezervnih oficirjev v Izoli bomo prispevali 15.000 dinarjev.

Tehnični sektor je predlagal upravnemu odboru popravke sedanjih normativov za izplen v oddelku predelave ribe. Tu ugotavljajo, da so sedanji normativi previsoki, kar negativno vpliva na osebne dohodke delavcev v tem oddelku. Zato je upravni odbor po daljši razpravi sprejel sklep, in sicer: znižajo se normativi za izplen sveže ribe in zmrznjene sardele od 50 do 48 odstotkov, sveži in zmrznjeni inčuni od 50 do 48 odstotkov, slane sardele in inčuni za ribjo pasto od 26 na 22 odstotkov. Po teh normativih bodo obračunani osebni dohodki od 1. julija 1961 dalje.

Šef prodaje tovariš Boris Grebenc je moral po sklepu upravnega odbora potovati v Berlin k firmi Die Nahrung ter v München k firmi Langenmaier, kjer je sklepal pogodbe za prodajo naše predjadi.

Na 18. seji je upravni odbor po razpravi o združitvi s podjetjem »Riba« Izola obravnaval še gojenje cikoriije v naših krajih. Ker je gojenje te kulture v Sloveniji še neraziskano, bomo izvedli poskuse v Prekmurju, Istri in še v kakem kraju.

Gradbenemu tehniku tovarišu Romanu Kaligariču bomo za nadzorstvo gradbenih del na objektu »Proizvodi v prahu« plačali honorar v znesku 56.393 din. Odobrena je bila nabava črpalke iz plastične mase, ki jo bomo potrebovali za ribiško ladjo, in bo stala 160.000 dinarjev.

Na tej seji je bilo tovarišu Dragu Lenčku odobreno deset dnevnic za Trst, šoferju tovarišu Stanetu Makovcu pa 5 dnevnic.

Na 19. seji se je upravni odbor zadržal pri nagrajevanju. Neproizvodne ekonomske enote nagrajujejo po dveh vidikih, in sicer: po realizaciji in po rentabilnosti poslovanja, kar je v našem pravilniku o delitvi osebnega dohodka pozitivna razlika (dobiček). Pri tej pozitivni razliki pa je soudeležen le ožji krog članov kolektiva, in to predvsem tistih, za katere menimo, da direktno vplivajo na stopnjo dobička. Teh je bilo v dosedanjem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov 51, ker tu niso bili všteti tisti, katerih delovna mesta so bila odprta po sprejetju tega pravilnika. To je bilo obravnavano tudi na zadnji seji delavskega sveta, kjer je bil podan predlog, naj bi bili sem vključeni tudi vsi tisti, ki so zaposleni na transportnih ladjah. UO je po 51. členu pravilnika o delitvi osebnih dohodkov obravnaval in sprejel predlog tarifne komisije, da se razširi krog upravičencev še za nadaljnjih 30 članov kolektiva. Posadki prevoznih ladij »Vojko« in »Ribič« pa bosta prejeli po ključu realizacije za letošnje leto, in sicer: kapitana vsak 4 točke, strojnika tudi po 4 točke, ostali člani posadke pa po 3,5 točke.

Člani upravnega odbora so kritizirali nekatere pojave, ko nekateri oddelki zaradi

prevelike vneme za štednjo pri materialu gredo v drugo skrajnost, s čimer povzročajo težave drugim oddelkom oziroma ekonomskim enotam. Upravni odbor je sklenil proti takim pojavom najstrože nastopati in odrekati pravico do osebnih dohodkov, če bodo ustvarjeni na tak način.

V oddelku predjedi so v tretjem tromeščju dosegli prihranek na materialu oziroma znižali polno lastno ceno za 1.651.614 din. Ker pa je v oddelku v tem času nastala tudi večja materialna škoda, za katero je po naših pravilih odgovoren kolektiv tega oddelka, je vprašanje, ali naj jim ta prihranek na materialu izplačamo ali ne. Končno se je upravni odbor zedinil, naj jim prihranek izplačamo v celoti, o kritju nastale škode pa bomo razpravljali kasneje, ko bo stvar dokončno razčiščena.

Komercialni direktor tovariš Lojze Lesjak je po sklepu te seje moral potovati v Hamburg k firmi Marubeni zaradi zaključkov pogodbe za prodajo izdelkov iz tunine. Odobreni so bili še tile računi: za oskrbo našega vajenca v Ljubljani bomo plačevali 8.500 din na mesec in ne 15.000 din, kakor to zahteva privatnik, pri katerem vajenec stanuje.

Našemu skladiščju v Zagrebu bomo plačali nakup telefona v znesku 14.719 dinarjev.

Za popravilo zaščitne strehe na počitniškem domu v Lepeni se prizna mizarski delavni račun v znesku 34.400 din. Organizaciji Zveze borcev v kombinatu, ki za Dan republike pripravlja občni zbor, in za proslavo bomo dali 100.000 din. Upravni odbor je še obravnavalo pritožbo tovariša Svetka Lukina in razveljavil odpoved, ki jo je dobil.

Boris GREBENC:

Problemi z našimi zastopstvi v inozemstvu

S problemom, kako zmanjšati prodajne stroške pri izvozu naših proizvodov, se ukvarja oddelek za izvoz zlasti intenzivneje v zadnjem času, vzporedno z nalogami, ki jih narekuje formiranje in nadaljnje utrjevanje ekonomskih enot v našem kombinatu. Pozitivni rezultati na področju zmanjševanja stroškov pri prodaji s tem, da pri tem nista prizadeta komercialno poslovanje in dinamika izvoza, bodo prav gotovo močan prispevek pri nadaljnjem delovanju ekonomske enote prodaje in bo s tem tudi zagotovljen ekonomsko finačni uspeh našega kombinata.

Poseben predmet razprav je sedaj osredotočen na naša zastopstva v inozemstvu. Kombinatu je imel v letošnjem in lanskem letu zastopniške pogodbe s 16 inozemskimi tvrdkami v zahodnoevropskih državah in državah Bližnjega vzhoda. Od navedenega števila zastopstev jih je bilo v zadnjih dveh le-

tih aktivnih 13. Zastopniki prejemaajo za prodano izvoženo blago provizijo, katere višina je različna, od 2 do 4 % glede na kakovost inozemskega trga. Na tržiščih, za katera smo bolj zainteresirani in je plasman naših proizvodov težji, je stopnja provizije višja in obratno. Povprečno znaša inozemska provizija 3 %. Z vsemi vzhodnoevropskimi državami (DDR, ČSR, Poljska in Romunija), kamor smo v preteklem letu izvozili za preko 1 milijon dolarjev, posluujemo direktno — brez zastopstev.

V letu 1960 so znašali stroški za provizijo 37.000 \$ ali 28 milijonov dinarjev. V prvem polletju letošnjega leta so ti stroški znašali 25.000 \$ ali 19 milijonov dinarjev. Povečanje stroškov nasproti istemu obdobju preteklega leta (16.000) znaša 9.000 \$ ali 60 %. Na podlagi ocene bo provizija za leto 1961 dosegla ca. 55.000 \$ ali preko 40 milijonov dinarjev. Izdatki za provizijo bi pod doseda-

njimi pogoji v prihodnjem in nadaljnjih letih neprestano rastle, kajti obveznosti nas iz leta v leto silijo k povečanju izvoza v države s konvertibilno valuto, da si na ta način zagotovimo nakup — uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, ki je potreben v naši proizvodnji.

Analiza provizije za preteklo leto in za prvo polletje letošnjega leta nam pove, da odpade od vseh izdatkov za provizijo samo na zastopstva Italije, Avstrije in Belgije v letu 1960 31.000 \$ ali 84 %, približno enako stanje pa je tudi v letošnjem letu. Na vsa ostala zastopstva (Francija, Finska, Anglija, Malta, ZAR, Grčija, Švedska, Svica itd.) odpade torej samo 15 % ali ca. 6.000 \$. Nesmiselno bi bilo zato razpravljati o proviziji, namenjeni za države iz okvira navedenih 15 odstotkov. Tu gre za neznatne zneske ter zastopnikom ne bi kazalo odpovedati pogodb glede na geografsko oddaljenost teh držav in na dejstvo, da so devize za izvoženo blago v te države v glavnem konvertibilne. Direktno poslovanje s temi državami bi bilo verjetno povezano še z večjimi izdatki, kot znaša dosedanja provizija.

Vprašanje je, kako znižati stroške izvoza v Avstrijo, Italijo in Belgijo, ki bremene 85 odstotkov vseh stroškov provizije? Ker direktno poslovanje z Belgijo skoraj ni mogoče iz istega razloga kot za druge države, ki so daleč, je pri zastopniku v Belgiji treba doseči znižanje stopnje provizije. Drugačno stališče bi lahko zavzeli do obeh sosednjih držav — Italije in Avstrije. Trgovska središča, še posebno pa tvrdke, s katerimi poslujemo, niso od nas tako oddaljene, da bi ta razdalja predstavljala pri direktnem poslovanju oviro, še posebno če to primerjamo s potovanji na primer v Beograd in podobno. Razen tega pa razpolagamo s sodobnimi tehničnimi napravami za zveze (telefon, tele-

printer), ki rabijo za čim hitrejšo povezavo. V perspektivi bi glede na navedena dejstva kazalo začeti s tema državama neposredno poslovati. V tem primeru bi bilo nujno v oddelku za izvoz okrepi administrativno tehnični kader, da bi na ta način odgovorni komercialisti za posamezne države lahko v večji meri izkoristili čas za pravo komercialno poslovanje. Pri takem načinu obdelovanja dveh tržišč v sosednjih državah bi stroški provizije odpadli, drugi stroški, ki bi nastopili namesto provizije (potovanja, PTT stroški itd.), pa bi bili v primeri s sedanjimi znatno manjši. Vse dotlej pa, dokler izvozni oddelek nima za tako poslovanje utrjene in pripravljene organizacije v kadrovskem pogledu, ne moremo misliti na osamosvojitve teh dveh tržišč. Ob dosedanjih pogojih lahko le poskušamo zmanjšati stopnjo provizije, kar bi prav tako vsaj delno pripomoglo k zmanjšanju prodajnih stroškov pri izvozu. Kolikor bi uspeli zmanjšati stopnjo provizije v Avstriji, Italiji in Belgiji za polovico, bi že s tem zmanjšali stroške v prihodnjem letu za ca. 16.000 \$ ali za 12 milijonov din. Zaradi izredne važnosti tržišča v Zahodni Nemčiji so bili že izvršeni nekateri sklepi. Dosedanjemu zastopniku, ki ni bil aktiven in ni uspel dvigniti prometa naših proizvodov, smo odpovedali. Ker obstajajo možnosti za večji plasman našega blaga, je upravni odbor sklenil, da zastopstva ne poveri nobeni nemški tvrdki, ki se ukvarja z različnimi artikli v izvozu in uvozu in bi pri tem zanemarjala prodajo naših proizvodov, kar je bil primer obeh dosedanjih zastopstev, temveč da prevzamemo organizacijo prodaje direktno po predstavniku našega kombinata. Pri takem načinu poslovanja so podane možnosti za večjo realizacijo izvoza v Zahodno Nemčijo, upoštevajoč pri tem izredno slab izvoz v to državo v letošnjem in prejšnjih letih.

Ko bodo prevozi v breme osebnih dohodkov

Davorin REŠČIČ:

Občinski ljudski odbor je zasedal

Na 36. seji je Občinski ljudski odbor v Izoli predvsem obravnaval poročilo o kritičnem stanju obratnih sredstev v podjetju »Mehanotehnika« ter finančno-ekonomsko stanje obratov Kmetijskega kombinata Koper v Izoli. Seji je prisostvoval tudi predsednik OLO Koper, tov. Albin Dujc, ki je tudi odbornik našega občinskega zbora. Tov. Dujc je glede stanja in težav z obratnimi sredstvi v »Mehanotehniki« dejal, da je z obratnimi sredstvi problem v vsem okraju in sploh v državi. Naše obalno področje je še v težjem položaju, ker so sedaj vsa podjetja v izgradnji. Podjetje »Mehanotehnika« je imelo letos 171 dni blokiran tekoči račun pri narodni banki. Po razgovoru, ki so ga imeli z guvernerjem Narodne banke v Beogradu in s predstavniki Narodne banke v Ljubljani, je tov. Dujc mnenja, da bo ta problem rešen z dajanjem posebnih kreditov, vendar pa le tistim podjetjem, ki dosledno izterjajo svoje dolžnike. Tudi podjetje »Mehanotehnika« ima za nad 200.000.000 din več dolžnikov kot upnikov in prav zaradi tega ne bo mogoče pri banki ničesar opraviti. Po poročilu o delu obratov Kmetijskega kombinata Koper v Izoli, ki ga je podal njegov vodja obratov tov. Jože Bežek, se je razvila živahna razprava, v kateri so sodelovali odborniki Tihomil Javoršek, Albin Dujc in Slavko Štubelj. Vsi so kritično ocenili v poročilu iznesene precejšnje izgube oziroma primanjkljaje ter lov za investicijskimi sredstvi. V vseh elaboratih je bilo ob njihovem sprejemanju prikazano zmanjšanje investicijskih stroškov, prikazana je bila visoka rentabilnost, kar se danes maščuje. Zavestno so bile v elaboratih prikazane visoke številke letnih donosov posameznih kultur, z namenom, da bi si zagotovili kredite. Poudarjeno je bilo, da naši kmetijski delavci žive v zelo slabih življenjskih pogojih, predvsem zaradi velikega pomanjkanja stanovanj, kar povzroča stalno fluktuacijo delovne sile. Ugotovljeno je tudi bilo, da obrata v Izoli nimata urejene notranje organizacije niti odrejene vloge ekonomskih enot. Upravljanje in vodenje je preveč centralizirano. Zato ekonomske enote nimajo nobene možnosti in ne morejo zaživeti.

Glede na sedanje stanje kmetijskega kombinata v Izoli je bil sprejet zaključek, da je treba kombinatu pomagati, da bi s čimmanjšimi stroški izboljšali njegov položaj. Kolektivni obratov morajo decentralizirati delavsko samoupravljanje na ekonomske enote, vsak posamezni član tega kombinata pa mora točno vedeti, za kaj dela.

Odborniki so dalje razpravljali tudi o petletnem investicijskem planu Rižanskega vodovoda Koper ter o preskrbi z vodo. Poudarjena je bila važnost gradnje bazenov nad

Simonovim zalivom, ker obstaja nevarnost, da bomo v Izoli ostali brez vode. Gradnja bazenov je sicer v planu Rižanskega vodovoda predvidena, ni pa na razpolago potrebnih sredstev.

Obravnavan in sprejet je bil osnutek odloka o ustanovitvi sklada za gradnjo, obnovo in vzdrževanje morske obale na območju občine Izola. Sprejeta so bila tudi pravila sklada. Dohodki sklada se formirajo iz pristojbin, ki jih za posebno uporabo obale plačujejo gospodarske organizacije, zavodi in druge osebe, ki jim Občinski ljudski odbor Izola dovoli uporabo obale. V ta sklad grede še: dotacije državnih organov, dotacije gospodarskih in družbenih organizacij ter drugih oseb. Sklad upravlja upravni odbor sklada, ki se voli vsaki dve leti.

Obravnavan in sprejet je bil odlok o določitvi tarife za osebno uporabo morske obale na območju Izola, ki znaša 20 din letno od vsakega m² posebne uporabe obale in morja.

Že na dveh prejšnjih sejah občinskega ljudskega odbora je bil obravnavan in zavržen predlog podjetja PTT Koper za podražitev poštних storitev. Pisali smo že v prejšnjih številkah »Našega glasa«, da občinski ljudski odbor te podražitve ni priznal, ker pa so jo priznale ostale občine, so po višjih tarifah obračunavali storitve tudi občini Izola. Zato je občinski ljudski odbor končno dal pristanek za to podražitev.

Sprejeta je bila odločba o prepustitvi pristanišča Izola podjetju »Pristanišče« Koper. To pristanišče v Izoli sega od ribarnice do podjetja »Riba«. Izročitev bo izvedla posebna komisija, ki jo imenuje upravni organ ObLO Izola.

Občinski zbor in zbor proizvajalcev sta sprejela soglasje za ustanovitev skupne zavarovalnice za območje naše občine, občine Koper in Piran s sedežem v Piranu. Prav tako je bilo dano soglasje za ustanovitev zdravstvenega centra v Kopru za vse tri obalne občine.

V nadaljevanju seje so bile izdane še poroštvene izjave naslednjim gospodarskim organizacijam:

1. Kombinatu konzervne industrije »DELMARIS« Izola za investicijski kredit za osnovna sredstva 5,990.000
2. Podjetju »Pivopromet« Izola za investicijski kredit za osnovna sredstva 1,200.000
3. Upravi komunalne dejavnosti investicijski kredit za osnovna sredstva 2,400.000
4. Obrtnemu gradbenemu podjetju »Obnova« Izola investicijski kredit za obratna sredstva 1,100.000

5. Kmetijski zadrugi Izola 20 %
udeležba za investicijski kredit
za osnovna sredstva 1.673.000
6. Turistično olupševalnemu dru-
štvu Izola investicijski kredit
za dograditev letne hišice 675.821

Na tej seji je občinski ljudski odbor na predlog komisije za imenovanje in izvolitve imenoval za vršilca dolžnosti upravnika Delavske univerze tov. Vladimirja Prinčiča, učitelja na II. osnovni šoli.

Razrešen je bil namestnik sodnika za prekrške tov. Ciril Beltram, na njegovo mesto pa imenovan tov. Stojan Droč, načelnik oddelka za splošne zadeve pri ObLO Izola. V upravni odbor sklada za vzdrževanje, obnovo in gradnjo kanalizacijskega omrežja na območju občine so bili imenovani: Vlado Ulrih, uslužbenec obrtnega gradbenega podjetja »Obnova«, za predsednika, za člane pa:

- Jože Furlan, član ObLO Izola,
- Ivan Kavalič, uslužbenec Rižanskega vodovoda v Izoli,
- Alojz dr. Mazi, član ObLO,
- Jože Penčič, uslužbenec uprave komunalne dejavnosti.

V upravni odbor sklada za gradnjo, obnovo in vzdrževanje morske obale za območje občine Izola so bili imenovani naslednji tovariši:

- Ivan inž. Vran, uslužbenec podjetja »Gradbenik« Izola, za predsednika, člani pa so:
- Ludvik Klemenčič — član ObLO Izola,
- Anton Stanič — uslužbenec podjetja »Riba« Izola,
- Gabrijel inž. Cotič — uslužbenec kombinata »DELAMARIS«,
- Branko dr. Furlan — tajnik ObLO Izola.

Inž. Gabrijel COTIČ:

Investicijsko vzdrževanje

Naše ekonomske enote poznajo tri vrste sredstev, ki so namenjena za nabavo in popravila zgradb in naprav, s katerimi proizvajamo in jih izkoriščamo pri našem delu.

To so kvota za manjša popravila, tako imenovani »budžet«, kvota za investicijsko vzdrževanje in sklad za osnovna sredstva. Katere naprave plačamo ob nabavi iz sklada osnovnih sredstev, bolj ali manj vsi vemo. Teže je ločiti manjša popravila od investicijskega vzdrževanja. Tu pride včasih celo do sporov, kaj spada sem kaj tja. Oddelki oziroma ekonomske enote so razpolagale v letošnjem letu z »budžeti«. Zaradi splošnega cilja v podjetju, povsod čimveč prihraniti in upravljati s sredstvi čimbolj racionalno, tako da zmanjšamo materialne stroške, je bila za »budžete« določena vsota njihove porabe. Pri tem budžetu so člani EE udeleženi z oseb-

V svete zdravstvenih zavodov v Izoli so bili imenovani naslednji tovariši:

- Alojz Petvar in
- Anica Sušič — oba uslužbenca ObLO Izola — za svet lekarne,
- Ciril Beltram — uslužbenec ObLO Izola — za svet reševalne postaje,
- Polde dr. Hladnik — za svet obratne ambulante »DELAMARIS«.

V svet zdravstvenega doma v Izoli pa:

- Bojan Rehberger — uslužbenec ObLO Izola.

Ob zaključku seje je bil na predlog odbornika tov. Albina Dujca sprejet sklep, da bo v bodoče posvečena ena seja izključno vprašanjem, ki jih bodo stavili odborniki, ker se le-ti želijo seznaniti z marsikakšno zadevo, ki bi jih zanimala, ni pa prišla doslej na dnevni red seje.

V zadnjih dveh mesecih je dvakrat zasedal tudi zbor proizvajalcev občine Izola, ki je prav podrobno obravnaval izdelavo pravilnika o delitvi osebnega dohodka ter postavil skrajni rok za sprejem teh pravilnikov 31. decembra 1961.

Zbor proizvajalcev je obravnaval tudi predlog programa perspektivnega razvoja okraja Koper v razdobju 1961—1965 ter poročilo za pripravo gradnje osnovne šole v Izoli.

Nadalje je zbor proizvajalcev obravnaval poročilo o izvajanju družbenega plana v naši občini za letošnje leto in ugotovil, da je bil letošnji proizvodni plan izvršen od 1. I. do 31. X. 1961 kar za 93 %, kar je vsekakor razveseljiv rezultat. Iz tega sledi, da bodo po dosedanjih predvidevanjih letošnji plan dosegle vse gospodarske organizacije, mnoge ga bodo pa tudi presegle.

nimi dohodki, in sicer gre 20 % od neporabljenega zneska, to je od prihranka, v njihove osebne dohodke.

Zanimivo je, da so ekonomske enote oziroma vodje ekonomskih enot zelo pazili na porabo in zasledovali črpanje teh sredstev, dokler so bile možnosti za prihranek in bi 20 % prihranka pomenilo tudi nekaj osebne dohodka. V tej dobi so posamezni oddelkovodje zahtevali črpanje sredstev iz investicijskega vzdrževanja, čeprav so bila popravila vedno takega značaja, da bi morala bremeniti budžet in so jih ekonomske enote tudi same naročale. Take račune so ekonomske enote često zavračale in zahtevale, naj jih poravnajo s kvoto za vzdrževanje. To ni bilo upravičeno, kajti za črpanje sredstev, namenjenih za vzdrževanje oziroma izvršitev popravil, ki bremenijo vzdrževanje, je dajala

odobritev komisija, bodisi da je za tako potrebno delo opozorila komisijo ekonomska enota, ali pa ga je določila komisija sama.

V bodoče bo to nekoliko drugače. Novi pravilnik o delitvi čistega dohodka in razpolaganja s sredstvi podjetja določa, da tudi s kvoto za investicijsko vzdrževanje razpolagajo ekonomske enote (glej člen 9). Višina te kvote je odvisna od stopnje, ki jo določi centralni delavski svet, in višine nabavne vrednosti osnovnih sredstev, s katerimi bodo ekonomske enote razpolagale ter en del izkoriščale za svoje potrebe, drugi del pa združile za enotno izkoriščanje v okviru vsega podjetja. Možno je tudi, da ekonomska enota celotno kvoto prepusti za izkoriščanje po enotnem planu podjetja. Za eno ali drugo varianto se bo treba odločiti na sejah svetov ekonomskih enot, prav tako tudi o višini kvote, če bo sprejeta prva varianta. Vsaka ekonomska enota prav gotovo ve, kaj je nujneje vzdrževati in kaj je manj nujno, vendar to ve vsaka najbolje le za svoje področje.

Plan popravil bo v okviru vsega podjetja, predvideva pa tudi večja popravila pri ekonomski enoti, kot pa ima ta za tako delo določenih sredstev na razpolago. V tem primeru je nujno, da ji priskoči na pomoč ves kolektiv.

Plan predvideva tudi prioritetni red večjih popravil in bo treba dobro razmisliti o višini sredstev, s katerimi naj ekonomske enote same razpolagajo, da ne bi večja po-

pravila, važna za celotno podjetje, izpadla, ker bi sredstva razbili nenačrtno po oddelkih, ki imajo brez dvoma veliko potreb, s katerimi bi se pa le dalo počakati.

Pravilnik govori tudi o tem, da naj bi se ekonomske enote čimbolj posluževale strokovnih služb. V našem primeru naj bi strokovna služba povedala, kako dolgo naj še izkoriščamo napravo, da ne povzročimo večje škode, to je kdaj naj napravo popravimo.

Plan sicer te stvari že opušteva, vendar se med letom lahko pri strojih in napravah še marsikaj zgodi, kar ni bilo predvideno. Iz pregleda črpanja sredstev v letu 1961 je razvidno, da so nekateri oddelki porabili za popravila več, druge enote pa manj, kot je bilo planirano. Več so porabile enote predjed, mehanična delavnica »Iris«, predelava ribje moke, v komerciali: nabava, kokošja pašteta. Drugih 28 oddelkov pa je porabilo manj, kakor je bilo planirano.

Ker so med letom popravljali le najnujnejše naprave in zgradbe, posamezne prekoračitve ne pomenijo odstopanja, kajti planirati oziroma predvidevati točno, kaj se bo med letom pokvarilo, ali bo nujno potrebno obnoviti, ni mogoče.

Prekoračitve se izenačujejo z manj porabljenimi sredstvi, tako da je bil finančni plan za leto 1961 v celoti dobro postavljen. Za prihodnje leto pa kažejo potrebe po vzdrževanju, da bo treba odobriti nekaj več sredstev.

Kolektivu za novo leto

KO ZAKLJUČUJEMO NAŠE POSLOVNO LETO, Z VESELJEM UGOTAVLJAMO LEPE USPEHE, KI SMO JIH V MINULEM LETU DOSEGLI PRAV NA VSEH PODROČJIH DEJAVNOSTI NAŠEGA KOMBINATA.

OB TEJ PRILOŽNOSTI ČUTIM PRIJETNO DOLŽNOST, DA IZREČEM POHVALO CELOTNEMU KOLEKTIVU, PRAV POSEBNO POHVALO PA TISTIM DELAVKAM, KI SO ŽRTOVOVALE TOLIKO NEDELJ ZA DELO V TOVARNI IN S TEM POKAZALE VISOKO DELOVNO ZAVEŠT. Z GOTOVOSTJO PRIČAKUJEM, DA BOMO TUDI V NOVEM LETU VLOŽILI VSE SVOJE SILE ZA IZVRŠITEV DELOVNIH NALOG IN S TEM DALI SVOJ DELEZ K ZGRADITVI SOCIALIZMA, ZA ŠE LEPSI JUTRISNJI DAN TER VSEM SKUPAJ ZELIM VSO SREČO V LETU 1962.

GLAVNI DIREKTOR
FRANC KARO

Viljem MOŽE:

Ribolov v letu 1961

V primerjavi s preteklim letom 1960, ki je bilo za ribolov izredno slabo, je letošnji lov mnogo obilnejši. Posebno v zadnjih mesecih je bil tako bogat, da večkrat nismo vedeli kam s tolikšnimi količinami sveže ribe.

Posebno kritično je bilo v mesecu septembru in oktobru. Razen v prvi polovici novembra ter 10 dni decembra je bilo vreme v glavnem ugodno, kar je še posebej pripomoglo k tako lepim rezultatom v tem letu. Kakšen bo končni rezultat, še ne moremo trditi, ker v naslednjih treh tednih lahko uplenimo še večje količine rib ali pa tudi ne, kar je pač odvisno od vremena in prihoda ribe v naša lovišča okrog Pulja in Kvarnerja. Do sedaj znaša skupna količina z našimi ladjami nalovljene sveže ribe 850.000 kg, v vrednosti ca. 97 milijonov dinarjev. Po vsej verjetnosti bomo do konca leta to količino povečali na preko 900.000 kg in s tem dosegli vrednost ujetih rib okrog 103 milijone dinarjev, kar je v danih pogojih nedvomno lep uspeh.

Čeprav so stroški vzdrževanja naših ribiških ladij pri nas znatno večji, kakor je to normalno, smemo tudi v tej dejavnosti pričakovati ob zaključnem računu našega poslovanja pozitiven rezultat. Neugodnosti, ki dvigajo stroške vzdrževanja za našo floto, so predvsem raznolikost pogonskih strojev, agregatov in drugih naprav ter opreme, dalje visoke cene raznih uslug, ki nam jih opravljajo naše ali tuje delavnice, pomanjkanje lastne ladijedelnice, raztresenost delavnic in skladišč ter še vrsta drugih drobnih težav, s katerimi se srečujemo vsak dan.

Nedvomno bi dosegli še mnogo boljše rezultate, če bi bile vse te stvari že urejene.

V prvem četrtletju, ko so druga ribolovna podjetja že dosegla zavidljive uspehe, so šle lahko na lov samo 3 naše ladje. Od ostalih 8 so bile 4 ladje v popravilu, 4 pa v zakupu pri drugih ribiških podjetjih. V aprilu in maju smo prav tako imeli izgubo ribolovnih dni zaradi popravil na tistih ladjah, ki so bile dotlej v najemu, in pa zaradi montiranja globinskih sond na vseh ladjah.

Pomanjkljiva oprema nekaterih ladij ter izrabljeni stari agregati so bili vzrok, da nam ni uspela boljša izbira posadk za nekatere ladje. To velja zlasti za ladje »Zlatoperka«, »Knežak« in »Krap«, ki so dosegle v letošnji sezoni najslabše rezultate.

Da je uspeh v največji meri odvisen od dobrih in izkušenih ribičev, nazorno priča dejstvo, da je posadka na ladji »Klen« v 11 mesecih uplenila 17 vagonov sveže ribe v vrednosti 19 milijonov din, medtem ko je »Knežak« do konca novembra, to je v 8 me-

secih, nalovil le 2 vagona rib v vrednosti 2.250.000 din. To trditev še posebej potrjuje naslednji primer:

Ladja »Zlatoperka« je v času od marca do konca julija nalovila le 6400 kg rib v vrednosti 700.000 din, ko pa smo zamenjali posadko ladje, je bil uspeh takoj boljši ter je ta ladja do konca meseca novembra nalovila že 44.000 kg rib v vrednosti 4.800.000 din.

Prav lep uspeh sta dosegli še ladji »Som« in »Sulec«, ki sta v 8 mesecih uplenili vsaka po 8,5 vagona rib, torej vsaka za 10 milijonov din. Tudi ladji »Trska« in »Jež« sta v celoti izpolnili naša pričakovanja, saj ima »Trska« nad 10 vagonov, kar da 11,5 milijona din, in »Jež« blizu 9 vagonov v vrednosti 10,5 milijona din.

Takih zanimivih primerjav je še več in iz njih se da zaključiti, da bomo z nabavo novih agregatov ter zamenjavo dotrajane opreme in obnovo kabin na »Pisanici« in »Prstaku« ter »Ščuki« lahko izboljšali tudi sestav naših posadk. Le izkušeni ribiči nam lahko zagotovijo potrebne količine surovin, s tem pa tudi sebi in kolektivu boljšo življenjsko raven.

PRED NAŠO MENZO

Kaj nam pa morejo, saj smo skor' vsi!

Vera POROPAT:

Šolski center kovinskih in lesnih strok v Izoli

Dne 17. novembra 1961 sem bil prisotna na delovni konferenci predstavnikov gospodarskih organizacij obalnega področja okraja Koper v bivši Vajenski šoli v Izoli.

Ta šola se je sedaj preimenovala v Šolski center kovinskih in lesnih strok Izola. S tem preimenovanjem je prešla tudi na izobraževanje strokovnih kadrov s spremenjenim programom, ki ustreza delu in razvoju novo ustanovljenega Šolskega centra.

V tem centru sedaj delujejo:

1. Oddelek za redno šolanje, in sicer kovinske, avtomehanske in lesne stroke.
2. Oddelek oziroma tečaji za odrasle, za delovna mesta specializiranih, kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev zgoraj navedenih strok.
3. Pripravljalni tečaj za kandidate z nepopolno osnovnošolsko izobrazbo za zgoraj navedene stroke.
4. Izpitna komisija za kvalifikacijo in visoko kvalifikacijo navedenih strok.

Vera POROPAT:

Učili se bomo

Smernice izobraževanja v resoluciji o izobraževanju strokovnih kadrov

V tem kratkem članku vam bom po svojih močeh prikazala nekatere smernice izobraževanja zaposlenih delavcev, ki jih je sprejela Zvezna ljudska skupščina v Resoluciji o izobraževanju strokovnih kadrov v gospodarskih organizacijah.

V tej Resoluciji je posebej poudarjeno, da je treba delovnim ljudem, ki nimajo polne osemletne šole, pa se želijo šolati na strokovnih šolah, omogočiti vpis v razne šolske ustanove in izobraževalne centre. V teh institucijah si bodo lahko pridobili želeno znanje in temu primerno strokovno stopnjo usposobljenosti.

Gospodarski razvoj bo v prihodnje terjal intenzivno tehniko, mehanizacijo in avtomatizacijo, kar bo močno vplivalo na naraščanje proizvodnih sil ter na življenjski in družbeni standard delovnih ljudi. Struktura današnjih kadrov pa ni v skladu s temi tendencami, zato postaja strokovno izpopolnjevanje sedanjih in pravočasno izobraževanje novih strokovnih kadrov eden odločilnih pogojev za naš nadaljnji gospodarski razvoj.

Resolucija nalaga gospodarskim organizacijam dolžnost, da tistim, ki so se z neposrednim delom v proizvodnji ali kako dru-

Mislím, da bo večino naših članov predvsem zanimalo, kako je v tem Šolskem centru s tečajem za odrasle.

Center namerava spomladi leta 1962 razpisati tečaje za pridobivanje kvalifikacije in visoke kvalifikacije zgoraj navedenih strok. Tečaj bo trajal 8 mesecev, in sicer od februarja do maja in od septembra do decembra 1962. Tečaj bo 3-krat tedensko v popoldanskem času. Pričel pa se bo le, če bo vpisanih vsaj 20 kandidatov.

Sprejemali bodo kandidate, ki imajo predpisani delovni staž ali priporočilo gospodarske organizacije.

O tem tečaju so obveščeni vsi predsedniki DS EE in zato naj se vsak član našega kolektiva, ki je zainteresiran za ta tečaj, takoj prijavi pri predsedniku DS svoje EE. Ko bodo ti zbirali prijavitelce, jih naj napotijo k referentu za izobraževanje v našem kombinatu.

Zato naj se vsak, ki ima res voljo do učenja, vpiše, ker s tem, ko si širi svoje teoretično in praktično znanje, koristi ne le sebi in podjetju, temveč celotni naši družbeni skupnosti.

gače usposobili za opravljanje ustreznega dela, omogočijo pridobitev posameznih, splošno priznanih stopenj strokovne izobrazbe. Te stopnje strokovne izobrazbe pa lahko nudijo šolski centri. Taki centri se ustanavljajo ali so že ustanovljeni v vsakem okraju, občini in tudi v gospodarskih organizacijah, ki imajo možnosti za obstoj takšnega centra. Če gospodarska organizacija nima pogojev za ustanovitev centra, se lahko poveže z drugimi podjetji in skupno ustanovijo center. Tudi imajo za vsa združena podjetja skupne predavatelje, učilnice in skupni program izobraževanja. Takšen center financirajo ustanovitelji. Lahko pa se gospodarska organizacija poveže s šolskim centrom, to je z ustanovo, ki je prešla iz rednega šolanja na izobraževanje v večstopenjskem sistemu.

Resolucija Zvezne ljudske skupščine loči štiri stopnje strokovne izobrazbe, in to:

1. Priučeni ali specializirani delavci. Ti se izobražujejo v gospodarskih organizacijah oziroma v njihovih centrih za strokovno izobraževanje, ali pa v ustreznih strokovnih šolah. Praktično pa se usposobijo z neposrednim delom v proizvodnji.

2. Kvalificirani delavci in tehniki. Za to stopnjo izobrazbe, pravi Resolucija, pa se bo potrebno še v prihodnje izobraževati v

ustreznih zavodih kot vajenci in z neposrednim delom v proizvodnji. Tehniki se izobražujejo na ustreznih šolah, vendar jih moramo pripraviti za praktično opravljanje njihovega poklica. Zato naj bi tehniki izšli iz vrst kvalificiranih delavcev, ki so že seznanjeni z delom v proizvodnji.

3. Visokokvalificirani delavci in višji tehniki.

Ti kadri se izobražujejo na praktičnem delu v proizvodnji, ustanove pa jim nudijo teoretično znanje.

4. Inženirji in njim ustrezajoči kadri se šolajo na fakultetah in višjih šolah.

Po Resoluciji je okraj Koper takoj ukrepal in ustanovil v Kopru šolski center za

strokovno izobraževanje kadrov v kovinski stroki, ki obsega:

a) Šolo za kvalificirane delavce in za tiste poklice, ki jih gospodarske organizacije ne morejo vzgajati.

b) Šolo za srednji tehnični kader. Za to šolo naj bi dobili kader iz šole za kvalificirane delavce.

c) Oddelek strojne fakultete Univerze v Ljubljani.

Ta šolski center že redno posluje. Organizirajo tudi krajše in daljše tečaje, na katerih si lahko delavci pridobijo teoretično znanje za napredovanje v kvalifikaciji.

Iz vsega tega, kar sem navedla, je razvidno, da ima danes človek, ki je željan znanja, ogromne možnosti za razširjenje svojega strokovnega in splošnega znanja.

A. B.:

Razgovori ob koncu leta

Bralcem »Našega glasa« smo želeli posredovati nekaj mišljenj in pogledov vidnejših predstavnikov naše komunice in kombinata o aktualnih problemih, zato je naš sodelavec obiskal sekretarja občinskega komiteja tovariša Jožeta Buha-Boruta, glavnega direktorja tovariša Franca Kara ter predsednika CDS tovariša Miha Kolenca ter jim zastavili nekaj vprašanj.

Vprašanje: Tovariš direktor! V letošnjem letu smo izvedli decentralizacijo delavskega samoupravljanja, ki pa ima v tej začetni fazi celo vrsto pomanjkljivosti in težav. Kateri pojavi so po vašem mnenju najbolj škodljivi decentraliziranemu samoupravljanju in kako jih bomo odpravili?

Odgovor: Decentralizacija delavskega samoupravljanja z ekonomskimi enotami ima v tej začetni fazi določene pomanjkljivosti in povzroča s svojimi začetnimi težavami marsikak problem. Predvsem opažamo, da ekonomske enote v glavnem rešujejo samo vprašanje osebnih dohodkov; so pa pri tem tudi častne izjeme, ko ekonomske enote dajejo predloge za izboljšanje dela in organizacije.

Ena izmed teh, na katere sem pri tem mislil, je vprašanje strokovnega kadra in štipendiranja.

Ko je upravni odbor na eni svojih sej razpravljal o nujnosti štipendiranja in o potrebah strokovnega kadra v bodoče, je sklenil poslati vsem ekonomskim enotam vprašanja: koliko in kakšen strokovni kader bodo v bodoče potrebovali.

Odgovor vseh ekonomskih enot je bil negativen kljub temu, da ekonomske enote same razpolagajo s skladom za kadre.

Delavsko samoupravljanje se bo v celoti uveljavilo šele takrat, ko bodo ekonomske enote dobile tudi materialno bazo, to se pra-

vi, da bodo same odločale o investicijskem vzdrževanju, o svojem proračunu in o svojih skladih.

Menim, da bodo do takrat nastajale še večje težave in da bo treba še precej političnega dela, da se bo samoupravljanje uveljavilo tako, kot je zamišljeno.

Vprašanje: Znano nam je, da so bili razgovori med našim kombinatom in podjetjem »Ribo« o združitvi teh dveh podjetij. Ker je praksa z našim kombinatom pokazala vrsto pozitivnih stvari, ki tako združitev upravičujejo, bo naše bralce zanimalo, kateri ekonomski in družbenopolitični vzroki govorijo proti združitvi, da do te doslej še ni prišlo?

Odgovor: Že pred tremi leti, ko so se združila podjetja »ARGO«, »IRIS«, »IKRA« in prejšnji »DELAMARIS«, je bilo prvotno rečeno, da se bo pridružilo tej organizaciji tudi podjetje »Riba« Izola.

Vendar so bili nekateri mnenja, da bi ne bilo prav, če »DELAMARIS« kot industrijski potrošnik rib ne bi dovolj skrbel za preskrbo trga s svežimi ribami. Iz prakse letošnjega leta vidimo, da je bil ta strah popolnoma odveč, saj je »DELAMARIS« kljub temu, da sam predeluje ribe, le-te prodajal na trg skozi vse leto, kolikor je pač trg mogel prodati.

Mislim, da je združitev s podjetjem »Riba« Izola tako utemeljena, da se bo to prej ali slej gotovo zgodilo.

Vprašanje: V Izoli imamo komaj za silo rešeno vprašanje vzdrževanja in urejanja objektov družbenega standarda. Kakšno obliko finansiranja ali kakšen ključ si zamišljate, da bi bili državljani sorazmerno obremenjeni s tem vzdrževanjem in s prispevki komuni

in bi ne bilo pripomb, da eno podjetje prispeva, drugo pa se temu izogne?

Odgovor: Res je, da financiranje objektov družbenega standarda v občini Izola ni urejeno tako, da bi se izognili raznim očitkom, češ da neka organizacija daje več, druga manj, nobena organizacija pa ne zajame vseh članov, ki so prav tako potrošniki dobrin družbenega standarda.

Mislím, da bi bil edini način, da se to vprašanje kompleksno reši, ta, da se uvede samoprispevek, ki bi ga plačevali vsi, ki so v občini zaposleni oziroma ki v občini stanujejo, ker bi edino na ta način zajeli vse koristnike družbenih objektov.

Predsednika centralnega delavskega sveta tovariša Miha Kolenca smo vprašali naslednje:

Vprašanje: Z decentralizacijo delavskega samoupravljanja smo v samoupravljanje zajeli vrsto ljudi, ki doslej še tega niso delali in jim je stvar precej tuja. Kakšno obliko izobraževanja članov delavskih svetov po ekonomskih enotah si zamišljate, da bi le-ti dobili najosnovnejše pojme o nalogah, ki so jih s to funkcijo prevzeli?

Odgovor: Mislím, da je treba v EE organizirati tečaje. Na teh tečajih naj bi tolmačili pravice in dolžnosti obratnih delavskih svetov EE ter vprašanja gospodarjenja in organizacije dela. Prepričan sem, da bi dobili člani s tem več znanja za čim boljše gospodarjenje in samoupravljanje v EE in v celotnem kombinatu. Mislím, da bo treba v te tečaje vključiti tudi ostale člane delovnega kolektiva, ker bi le na ta način zainteresirali celoten kolektiv za čimboljše gospodarjenje v podjetju. Pri organiziranju takšnega izobraževanja bi morala imeti največjo vlogo sindikat in referent za strokovno izobraževanje kadrov. Praksa nam dokazuje, da tisti člani našega kolektiva, ki več vedo o našem poslovanju, tudi mnogo več razpravljajo na raznih sestankih, na sejah obratnih delavskih svetov ali na CDS.

Vprašanje: Dosedanja praksa je pokazala, da 50 % dodatka na redne prejeme ni dovolj za stimulacijo za nadurno delo. Zlasti to velja za delo ob nedeljah, kateremu se naše delavke, zlasti samske, rade izognejo. Kakšno obliko nagrajevanja za delo ob nedeljah si zamišljate, da bi bila udeležba zagotovljena?

Odgovor: Mislím, da je vprašanje nedeljskega dela v našem kombinatu zelo pereče. To v glavnem zaradi tega, ker mora delati ob nedeljah v sezoni predvsem ženska delovna sila, pri kateri je zopet večji del žena, ki so ves teden v tovarni in jih vse delo še čaka doma. Te žene opravijo večja dela v glavnem ob nedeljah. CDS je na svoji seji že razpravljal o tem vprašanju in zavzel svoje stališče. Strinjam se, da je 50 % dodatek za

nedeljsko delo premajhen in ni stimulativen. Prav je, da se poveča na 70 %. Vendar pa s tem še ne bomo popolnoma rešili tega problema. Mislím, da bi bilo prav, če bi se na sestankih EE, ki delajo ob nedeljah, postavilo vprašanje prostega dneva med tednom, da bi žena-mati lahko opravila doma svoje gospodinske posle.

Vprašanje: V Izoli imamo komaj za silo rešeno vprašanje vzdrževanja objektov družbenega standarda. Kakšno obliko financiranja ali kakšen ključ si zamišljate, da bi bili državljani sorazmerno obremenjeni s tem vzdrževanjem in s prispevki komuni ter bi ne bilo pripomb, da eno podjetje prispeva, drugo pa se temu izogne?

Odgovor: Glede dajatev gospodarskih organizacij za družbeni standard komuni sem mišljenja, naj bi določili kriterij po ustvarjenem minimalnem osebnem dohodku vsakega podjetja, nato pa bi določili ključ. Menim, da bi morali potem sodelovati vsi državljani, ki so v delovnem razmerju. Do sedaj so v glavnem prispevale le večje gospodarske organizacije. Prav bi tudi bilo, da bi se plan potreb in dajatev napravil že v začetku leta za tekoče leto ali pa celo konec leta za prihodnje leto.

V razgovoru s sekretarjem občinskega komiteja pa smo zvedeli tole:

Vprašanje: O sodelovanju podjetij s komuno je bilo v zadnjih letih veliko govora in smo v Izoli prav v tem dosegli že prav lep uspeh. Kateri pojavi po Vašem mnenju kvarno vplivajo, da ta uspeh ni še večji? Kateri primeri se Vam zde najbolj zgovorni dokazi razumevanja proizvajalcev za potrebe komune?

Odgovor: Že sama struktura izolske občine je izrazito industrijska, saj je ca. 30 % vseh prebivalcev zaposlenih v proizvodnji. Tak odnos v tej strukturi vsekakor pozitivno vpliva na razumevanje skupnih potreb, ki se kažejo v okviru komune na področju reševanja perečih problemov družbenega standarda in sploh v družbeno-političnem življenju komune. Kombinatu »DELAMARIS« je v zadnjih letih po svojih organih delavskega samoupravljanja vsako leto prispeval del svojih sredstev za urejevanje komunalnih objektov družbenega standarda, dalje za področje telesne, vzgojne in kulturne dejavnosti. V letošnjem letu je prevzel pokroviteljstvo nad veslaškim klubom »ARGO«, nogometnim klubom »DELAMARIS« in pevskim zborom. S tem je kombinatu omogočil aktivno društveno dejavnost. Pohuda SZDL in socialnih delavcev je v kombinatu prav tako naletela na plodna tla. Kot nam je znano, bo o tem kmalu razpravljial DS. Z dograditvijo lastne otroško-varstvene ustanove za 180 do 200 otrok bi kombinat v prihodnjem letu rešil zelo pereč problem našega mesta, ob-

enem pa omogočil zaposlenim ženam, da se bolj posvetijo proizvodnji. Zelo humana in izdatna je tudi podpora kombinata, ki jo nudi v pripravah za gradnjo nove šole v Izoli itd. So pa tudi negativni pojavi. Predvsem menim, da bi morali vsi tisti družbeni činitelji, ki se udeležujejo kot odborniki obeh zborov v komuni, in tisti, ki delujejo v družbenopolitičnih organizacijah in društvih, bolj dosledno seznanjati kolektiv s problematiko komune in obratno.

V novem gospodarskem sistemu in zlasti ob delitvi dohodka po ustvarjenem delu pa ima celotni kolektiv mnogo večjo odgovornost zlasti v tem, da EE začnejo samostojneje in bolje gospodariti. Ob tem pa se takoj vprašamo, ali smo res napravili vse, kar zlasti velja za komuniste, da bodo te težnje, pravice in dolžnosti pravilno in natančno formulirane v pravilnikih gospodarske organizacije. Z boljšim gospodarjenjem bo kolektiv več ustvaril in bo tako lažje tudi več prispeval k nadaljnjemu reševanju omenjenih problemov.

Vprašanje: V našem kombinatu opažamo, da družbeno-politična dejavnost mladine ni takšna, kakršna bi lahko bila. Ker pa se to pojavlja skoro v vsej komuni, nas zanima, kje je po vašem mnenju vzrok za to in kako bi ta pojav odpravili. Kakšna oblika idejno-politične vzgoje mladine bi bila v našem primeru najboljša?

Odgovor: Mladina se uspešno vključuje v proizvodni proces in z uspehom opravlja njegove naloge. K doseženim uspehom pri izvajanju proizvodnega plana so prispevali tudi mladinci, saj je v kombinatu med vsemi zaposlenimi nad 30 % mladincev. Vprašamo pa se, zakaj je ta mladina pasivna na drugih področjih.

Menim, da bodo morali tovarniški komite LMS, sindikat, zlasti pa tovarniški komite ZKS najti bolj prožne oblike njihovega dela. Ni vse v zastarelih oblikah študijskih sestankov itd. V kombinatu obstajajo zelo zreli pogoji za formiranje telesnovzgojnega društva, veslaški klub in nogometni klub. Mladina pa naj bi bila tista, ki bi poživila dejavnost še ostalih panog telesne vzgoje. Taka aktivizacija mladine bi vsekakor prispevala k njihovi delavnosti na družbeno-političnem področju, zlasti v okviru dejavnosti posameznih sekcij Socialistične zveze in drugih družbenopolitičnih organizacij.

Ena od oblik idejno-politične vzgoje bo možna v večerni mladinski politični šoli. Prav bi bilo, da bi tovarniški komite ukrenil potrebno, da bi ta šola čimprej pričela z delom. Nekaj mladincev obiskuje tudi večerno politično šolo, kar bo vsekakor prispevalo k pozitivni delu mladinske organizacije. To pa ni dovolj. Mladinski aktivisti bi morali zaživeti kot enoten kolektiv. To možnost pa najdejo v

klubu mladih proizvajalcev itd. Vsekakor pa je treba oskrbeti za dejavnost mladine tudi večja finančna sredstva.

Vprašanje: V Izoli imamo komaj za silo rešeno vprašanje vzdrževanja objektov družbenega standarda. Kakšno obliko finansiranja ali kakšen ključ si zamišljate, da bi bili državljani sorazmerno obremenjeni s tem vzdrževanjem in s prispevki komuni ter bi ne bilo pripomb, da je eno podjetje prispevalo, drugo se pa temu izogne.

Odgovor: Izola se lahko ponaša z vrsto objektov, ki so namenjeni za rekreacijo delovnega človeka. To so športni objekti od telesno vzgojnega stadiona do veslaškega in avtomoto kluba, dalje kulturni dom in v letošnjem letu smo dobili še klube krajevnih organizacij Socialistične zveze. Že v odgovoru na prvo vprašanje sem dejal, da smo vse te objekte uredili s pomočjo gospodarskih organizacij in vseh delovnih ljudi Izole. Že večkrat smo razpravljali o tem, kako zagotoviti to široko družbeno in društveno dejavnost in kako končati sedanje objekte in urediti nove za vodni šport ter društvene prostore za te organizacije. Rešitve še vedno ni. Tako včasih propadajo vložena sredstva skupnosti v te objekte.

Po našem in osebno po mojem mnenju bo uprava komunalne dejavnosti v bodoče morala sprejeti v oskrbo vse te zunanje objekte, notranje pa posamezna društva ali družbene organizacije. Njim bo treba zagotoviti potrebna finančna sredstva.

Finansiranje telesnovzgojne in kulturno-prosvetne dejavnosti bo možno rešiti na ta način, da se v okviru zbora proizvajalcev in delavskih svetov dogovorimo za primeren ključ, ki bo ustrezal vsem in ki bo po sprejetju zakon za vse. Po našem mnenju naj bi ta ključ oziroma odstotek zajel določeno vsoto od skupnega družbenega bruto proizvoda. Višino tega odstotka naj bi določili po temeljiti analizi letnih potreb. Tak predlog pripravljata občinski odbor Socialistične zveze. S takim reševanjem omenjenih problemov bi rešili samo manjši del skupnih potreb komune. jasno nam mora biti, da bo v prihodnjem letu vključena kot objekt družbenega standarda št. 1 izgradnja nove osnovne šole. S tem pa še vedno ostane odprto urejevanje ostalih problemov, kot so: kanalizacija, vodovod, elektrifikacija in stanovanjska izgradnja. Stanovanjski problem bo toliko boljše in hitreje rešen, kolikor prej bo začela z delom stanovanjska zadruga kombinata »DELMARIS«.

Ob koncu poudarjam, da bomo te naloge toliko uspešneje reševali, kolikor dosledneje bomo uresničevali naloge, ki jih pred nas postavlja tretji plenum CK ZKJ.

Na kraju mi dovolite, da v imenu Občin-

skega komiteja ZK in v svojem imenu izrečem vso zahvalo kolektivu »DELMARIS« za razumevanje in pomoč, ki jo je nudil pri reševanju številnih problemov komune, obenem pa želim vsem članom kolektiva, delavskemu svetu, tovarniškemu komiteju in

osnovnim organizacijam ZK srečno novo leto 1962 z željo, da boste proizvodne in ostale naloge še boljše izvajali in da bo sodelovanje s komuno še boljše ob novih pogojih, ki nam jih dajeta novi gospodarski sistem in naša družbena skupnost.

Ivo HAJŠEK:

Zakaj toliko odsotnih

Razne statistike, ki nam prikazujejo neko določeno zaporedje, še nikoli niso bile prijetno čtivo. Posebno pa še takrat ne, kadar je nanizanih kup tabel z golimi številkami, s katerimi nam nekdo pač skuša nekaj dopovedati. Zato nočem biti dosleden statistik ter navajati same številke, ampak bom skušal k tem številkam dati svoja mnenja.

Da bo pregled odsotnosti z dela preglednejši, je celotna odsotnost razdeljena na posamezne skupine, ki zajemajo v enem primeru določena obolenja, v drugem primeru pa vsa druga obolenja le po času trajanja, in sicer:

1. odsotnost z dela zaradi poroda, nosečnosti in dojenja,
2. odsotnost zaradi bolezni nad 7 dni,
3. odsotnost zaradi bolezni do 7 dni,
4. odsotnost zaradi skrajšanega delovnega časa,
5. odsotnost zaradi nezgod pri delu.

Primerjava med posameznimi skupinami pove, da so na prvem mestu odsotnosti, ki nastanejo zaradi nosečnosti, dojenja in poroda, kar znaša mesečno 1.620 dni ali povprečno dnevno 65 porodnic, kar je 4,3 % odsotnih od skupnega števila vseh zaposlenih.

Primerjava z lanskoletnim republiškim povprečjem, ki je znašalo 2,17 %, ali okrajnim, ki je znašalo 1,98 %, nam pove, da je odsotnost v našem podjetju v tej skupini še enkrat večja, kakor je republiško povprečje. Zaradi bolezni, ki trajajo več kot 7 dni, znaša mesečna odsotnost 1450 delovnih dni ali dnevno odsotnih 58 oseb, kar znaša 3,86 odstotka vseh zaposlenih.

V primerjavi z lanskoletnim povprečjem v republiki, ki znaša 3 %, in okrajnim, ki znaša 3,08 %, vidimo, da smo tudi tu na prvem mestu. Zaradi bolezni, ki trajajo do 7 dni, znaša mesečna odsotnost 695 dni ali dnevno odsotnih 28 ljudi, kar predstavlja 1,8 odstotka vseh zaposlenih, medtem ko je to povprečje v republiki 1,33 %, v okraju pa 1,44 %, torej smo tudi tu nad drugimi povprečji.

Temu sledita še skrajšani delovni čas, ki predstavlja 382 dni povprečne mesečne odsotnosti, kar predstavlja 0,76 % stalno dnevno vzamejo 230 delovnih dni na mesec ali devet no odsotnih, in pa nezgode pri delu, ki nam oseb dnevno odsotnih, kar predstavlja 0,62 %,

računano od vseh zaposlenih.

V primerjavi z republiškim povprečjem, ki je 0,18 %, in okrajnim, ki znaša 0,15, smo tudi tukaj precej nad povprečjem.

Naše okrajno povprečje bolniškega staleža znaša 4,52 %, republiškega pa 4,33 %. Računajoč tudi vsa obolenja, razen nosečnosti, porodov in dojenja, smo tudi tu odločno nad vsemi temi povprečji, saj ta odstotek znaša v našem podjetju 7,15 % vseh zaposlenih, kar je več kot polovica več od ostalih povprečij.

Glede na lansko leto se je stanje v letošnjem letu le nekoliko zboljšalo, saj je lani znašala skupna odsotnost 12,5 %, če izločimo porodniške dopuste, pa 9 %. V letošnjem letu je skupna odsotnost 11 %, po odbitju porodniških dopustov pa 7,15 %. Ako upoštevamo vse odsotnosti, ki smo jih tu imenovali, vidimo, da je zaradi teh v letošnjih 8 mesecih vsak dan odsotnih 165 tovarišev in tovarišic.

UGANKA

Kje je napravljen gornji posnetek:

- na Koreji,
- v Izoli,
- v Katangi,
- ali je motiv s Krasa?

Savo KAPELJ:

Nekaj podatkov o delovni sili, ki je odšla iz kombinata v letošnjem letu

Do konca novembra letošnjega leta je zapustilo naš kombinat 221 delavcev. V lanskem letu jih je odšlo 235. Če upoštevamo, da v letošnjih podatkih še ni zajet mesec december, potem lahko sklepamo, da bo tudi v tem letu dosegla fluktuacija lanskoletno višino.

Težko je tukaj iskati vzroke, zakaj ljudje zapuščajo naš kombinat, ker je nešteto vzrokov, vendar smo skušali z neko analizo dobiti vsaj približno sliko tega neljubega pojava. Ta analiza nam je pokazala, da je odšlo iz tovarne:

- 36 delavcev zaradi varstva otrok,
- 35 delavcev se je preselilo iz Izole,
- 23 delavcev zaradi raznih družinskih razmer,
- 21 delavcev zaradi neugodnih razmer v podjetju,
- 14 jih je, ki so sami zapustili tovarno in ostali doma.

Vsi ostali pa so zapustili tovarno zaradi raznih drugih vzrokov.

Če pregledamo gornje številke, vidimo, da je 36 delavk-mater zapustilo podjetje zaradi tega, ker nimajo komu pustiti v varstvo otroka v času, ko so na delu. Za rešitev tega problema bi kazalo, da bi zgradili v okviru kombinata otroški vrtec. To je tudi problem v komuni, ker sedanji otroški vrtec ne zadostuje za potrebe v Izoli in predvideva se, da bodo sedanji otroški vrtec povečali, vendar tudi to še ne bo zadostna rešitev. Zaradi tega se to postavlja kot splošni problem in naj člani našega kolektiva o tem kaj več razmislijo ter naj dajo na sestankih predloge za pravilno rešitev tega perečega vprašanja.

Tudi v gornji številki 35 — preselili iz Izole — ni vse v redu. Tu se skriva precej takih, ki so ostali onkraj meja. To so predvsem mladi ljudje, ki še niso preizkusili grenkobe življenja in vidijo v blišču zahoda le veliko srečo. O tem »bajnem« življenju na zahodu bi morali starejši, izkušeni ljudje naši mladini kaj več povedati, ker bi s tem rešili marsikateremu mlademu človeku nepotrebno tavanje po svetu.

Pri vzrokih vidimo, da je odšlo iz kolektiva 21 članov, ki so se slabo počutili. Pri teh je predvsem vzrok težko delo, zdravju škodljivo delo, premajhni osebni dohodki itd. Tem pojavom bodo morali sindikalni odbori po ekonomskih enotah posvetiti več pozornosti in o njih razpravljati.

Nadaljnja analiza nam pokaže, da je iz posameznih ekonomskih enot odšlo delavcev:

1. predelava ribe IRIS	54
2. ribiška flota	33
3. antipasta ARGO	25
4. strojni oddelek	18

5. skladišče končnih izdelkov	20
6. uslužbenci	16
7. težaki ARGO in IRIS	7
8. sušilnica	5

Kot je razvidno iz gornjih pokazateljev, so nekateri oddelki pri stabilizaciji kadra precej prizadeti. Na primer ribiška flota, kjer se je izmenjala skoraj tretjina ribičev. Iz skladišč je odšlo precej delavcev, prav tako iz strojnega oddelka, ribe IRIS in uslužbencev. Taka fluktuacija povzroča kolektivno težavo, ker preden se novi ljudje spoznajo v strukturi tovarne in v tehnološkem procesu, mine precej časa.

Po mesecih so odhajali iz tovarne takole:

januar	9
februar	12
marec	35
april	14
maj	25
junij	24
julij	17
avgust	22
september	36
oktober	18
november	9

Po letih starosti pa jih je odšlo: do 20 let — 27; od 20 do 25 — 68; od 25 do 35 — 77; od 35 do 45 — 30; nad 45 let — 19.

Med temi je bilo 137 poročenih in 84 samskih. Od tega 88 moških in 133 žensk. Kvalificiranih je odšlo 47, polkvalificiranih 32 in nekvalificiranih 139, visokokvalificiranih 3. Med temi podatki je tudi to, da so bili ti delavci zaposleni v našem kombinatu:

do 1 leta	77
od 1 do 5 let	101
od 5 do 10 let	32
od 10 do 20 let	11
nad 20 let ni bil nihče v tem podjetju.	

Iz navedenih podatkov je razvidno, da je odšlo iz podjetja največ mladih ljudi, in to 172 delavcev do 35 let starosti. Ti ljudje so prilično močni in tudi zdravi, zaradi tega jih je še težje pogrešati, kajti mi vemo, da imamo dokaj težka dela in zaradi tega rabimo mlade in zdrave delavce.

Še en podatek, ki je tudi zelo važen, je, da je med temi, ki so odšli, 69 takih, ki so imeli med letom več neopravičenih izostankov.

Istočasno, ko je odhajala delovna sila iz podjetja, so prihajali novi delavci, vendar jih je prišlo precej manj. Tudi danes sprejemamo na delo novo delovno silo, predvsem v EE antipasta in delno v EE riba IRIS. Ta nova delovna sila pa je predvsem iz občine Koper in Piran, za katero moramo plačevati prevoz, ki povečuje stroške proizvodnje.

Ado MAKAROVIČ:

Reklama na novih poteh

Trgovsko reklamo smo hoteli oplemenititi tako, da smo ji dali ime gospodarska propaganda, ostala pa je reklama in gospodarska propaganda stvar in zadeva oblasti. Medtem ko delamo reklamo za naše jušne konserve, dela isto reklamo za svoje izdelke tudi konkurenca, in sicer že v tako pretirani meri, da izgublja svoj smisel in ima vedno manjši uspeh. Tukaj je najbolj vidna razlika med reklamo in propagando: producent dela reklamo za svoje izdelke, ustanova, ki naj skrbi za prehrano, oblast, ki vodi politiko prehrane, pa dela propagando za konzervirano hrano. Trgovska reklama pa tej politiki bolj škodi, ker pretirana hvala lastnega izdelka in kričanje iz šestih megafonov ustvarja prej konfuzijo, kakor nekaj, kar bi bilo treba propagirati. Potrošnik mora sčasoma dobiti vtis, da je te robe več kot preveč, ker mnenje, da se dobro blago samo hvali, še vedno velja. Druga razlika med trgovsko reklamo producenta in gospodarsko propagando, ki ne gresta skoraj nikdar vstric, je vidna iz dejstva, da če bi bila ustanova, ki propagira konzervirano hrano, postavljena pred nalogo, da pove, katero juho bolj priporoča, »Argo« ali »Podravko«, ne bi nikdar naredila napake in bi priporočila eno pred drugo. Če bi n. pr. neka oblast rekla (kar se nikdar ne more zgoditi), da je »Podravka« boljša od »ARGO«, bi to pomenilo, da jo je »Podravka« podkupila. Za propagando so vse koncentrirane juhe enako zaželeno, če so zdrave. Za producenta A pa je »najboljša« juha »A«. In v Jugoslaviji naj bi jušnih koncentratov primanjkovalo, da bi prišla bolj do veljave juha »A«. Tako zdravo kakor prava propaganda misli tudi večina potrošnikov. Znamke juh so potrošniku večinoma le tiste besede, s katerimi zahteva v prodajalni jušni koncentrat, in nič več. Dajte mi eno »Podravko«, pomeni često: Dajte mi »Argo«. In obratno: »Argo supa« pomeni »Podravko«. O tem smo se prepričali n. pr. iz članka v nekem srbskem tedniku, pod naslovom: »Donesite 'Argo' supu.« Poleg naslova je slika naše goveje juhe »Argo«, nad naslovom pa razmera velika slika, ki kaže milansko »Scalo« in pred njo velikega Podravkinega petelina. Pod njim pa je zapisano z velikimi, vidnimi črkami: PODRAVKA! Pod to genialno sliko pa čitamo: »Argo«-supa ima veliko prodaju u onim italijanskim gradovima u kojima su pojedini »bivši« Jugosloveni razvili svoje poslove. Pet do deset kesa vrede koliko stajanje u milanskoj »Skali«. Da je zmešnjava še večja, pravi še mastno tiskan podnaslov: »ARGO-PEVAC postaje visoko kurentna roba«.

Čemu torej delati reklamo za »Argo«, če pa se celo najvažnejši konkurent imenuje ARGO-PETELIN?

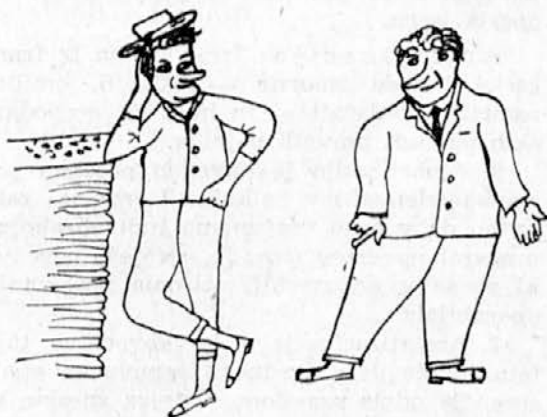
Polagoma je namreč v reklamnem kričanju z vseh strani nastala pri potrošnikih malobrižnost in indifereca nasproti znamkam jušnih koncentratov. Imena, ki kot znamke danes vladajo v naši javnosti, niso več tako važna, kakor hitro so postala znana. Konkurenca se bije sedaj na drugem, bolj objektivnem polju, na polju kakovosti. Na tem pa imamo že dobre pozicije in nas tudi presenečenja, ki so v borbi najvažnejši element, ne morejo več vreči s teh postojank. Saj ni dolgo od tega, da smo tudi mi presenetili nasprotnike z — novim receptom!

Vse kaže, da se bo borba s preširokega polja publicitete umikala na kvaliteto same vojske, to je proizvodov. Polagoma bodo lepaki in letaki odveč, ker je napis na proizvodu najbolj učinkovit letak. Vprašanje vzorcev v manjših formatih je diskutabel, ker najmočnejši producenti teh produktov po svetu ne delajo tako. Škoda je torej, ne izrabiti izkušnje drugih, in to izkušnje desetletij. Vzorce delijo prodajalci, ne placisti. Tako delata Knorr in Maggi. Ti vzorci so produkt sam. Na drugi strani pa — loterija dobitkov.

Za Novo leto prejme vsak kupec, ki vpraša po KNORRU, še eno vrečko povrhu, z vizitko tovarne, ki mu vošči srečno Novo leto.

Propagandni teksti so nevtralni: »Pijte jušne koncentrate!« Reklamni so potem lahko zelo preprosti, brez bombastičnih besedil, iz katerih še najbolj preprosti kupec razume, kam pes taco moli, in zelo kratki: »Pijte juhe 'Argo'!«

Na vsak način je razvoj te industrije pokazal reklami bolj ravne in preprostejše poti, brez stranpoti, od katerih imajo večji dobiček tiskarne, časniki in revije, kinematografi, radio... kakor sam producent.

»Kako pa hodiš oblečen po tovarni?«
»Veš, obleko je izdelalo podjetje, ki nagrajuje prihranke na materialu.«

Franko SANCIN:

Vedno več nas je

V živem spominu nam je še, kakor da bi bilo to včeraj, ko so gospodinje zavreščale »Argo« juha, »Argo« juha in prvo našo pošiljko dobesedno razgrabile. Kmalu za »Argo« juho so skuhalo še »Podravko«, nato v Zagrebu »Frank«, v Skopju »Vardar«, v Subotici »Vojvodina« in v Zagrebu »Slijeme«. Vsi se s čim boljše kvaliteto, lepšo embalažo, hitro dostavo pa tudi z reklamo v vseh mogočih oblikah borimo za naklonjenost potrošnikov. Pred nekaj dnevi pa se je tej družini juh priključila še »Budimka« iz Požege v Srbiji. Tudi ta industrija izdeluje kokošjo in govejo juho. Čez mesec ali dva pa bo kuhana tudi juha »Gavrilovič« iz Petrinja na Hrvatskem. Veliko nas je, preveč. Ostalo bo le podjetje, ki bo proizvajalo najboljše proizvode in jih bo znalo s primerno propagando približati potrošniku. Vsi, ki imamo opraviti s tem, za nas izredno važnim proizvodom, se moramo vedno in ob vsaki priložnosti zavedati, da bi vsaka napaka v tej hudi konkurenci bila lahko usodna. Zato skrbimo vsak na svojem mestu za kvaliteto »Argo« juhe.

V preteklih mesecih je bila kvaliteta naših juh zelo izboljšana ter že prejemamo priznanja iz raznih krajev, kjer so že poskusili juho, izdelano po novem receptu.

Da bi kupce opozorili na to izboljšavo, smo dali pretiskati vrečke in kartončke. Na njih bo vidno natisnjen novi recept.

Da bi preprečili zamaščenje kartončkov, kar je v preteklem polletju žal škodilo ugledu naše juhe, bomo v januarju pričeli zavijati brikete v alufolije. Na teh bo napis proizvod kombinata »Delamaris«. S tem bo zamaščenje kartončkov odpravljeno, precej bo pa tudi zboljššan videz briketa.

Novost pri nas bodo tudi kartončki z vsebino 4 briketov, torej dvojni. Kartončki so že v tisku in upamo, da jih bodo potrošniki radi kupovali. Tudi njihova cena bo privlačna. Dva dosedanja kartončka goveje juhe staneta 100 din, kokošje pa 110. Dvojni kartonček iste kvalitetne vsebine pa bo stal 90 dinarjev oziroma 100 dinarjev, če bo to kokošja juha.

Razen teh malih novosti, ki pa so za uspeh v prodaji precej važne, poskušamo še nadalje izboljšati embalažo.

Dobra kvaliteta, lepa embalaža, učinkoviti propagandni posegi, ki bodo še v kratkem sledili, bodo gotovo pripomogli k še večjemu poslovnemu uspehu prodajne službe, ki je za ves naš kolektiv izredno važna.

Zvonko GRAHEK:

Gospodarski abecednik

Objavljamo kratko in poljudno razlago osnovnih gospodarskih pojmov z namenom, da tako omogočimo najširšemu krogu kolektiva pravilno razumevanje in uporabo teh pojmov. Razlago smo razvrstili po abecednem zaporedju pojmov. V taki obliki bo namreč ta abecednik upravljavcem stalni pripomoček, h kateremu se bodo lahko zatekli po pomoč, če jim kakšen pojem ne bi bil docela jasen.

A m o r t i z a c i j a: Izraz izhaja iz francoske besede amortir — oslābiti, omiliti, usmrtiti, odplačati — in ima več gospodarskih pa tudi pravnih pojmov.

1. Amortizacija je navadno posebna postavka (element) v kalkulaciji cene, ki rabi za to, da v ceno vračunamo tudi obrabnino osnovnih sredstev (zgradb, strojev, naprav), ki so se v proizvodnji oziroma poslovanju uporabljala.

2. Amortizacija je v knjigovodstvu tudi letni odpis dela vrednosti osnovnega sredstva. Ta odpis praviloma ustreza znesku, ki je bil v kalkuliran v ceno proizvodnje. Pravimo, da je osnovno sredstvo amortizirano, kadar so njegovi odpisi enaki nabavni vrednosti tega osnovnega sredstva. Po veljavnih

predpisih se osnovna sredstva amortizirajo vse dotlej, dokler so v uporabi, ne glede na to, če odpisi znašajo že več kot nabavna vrednost sorodnega osnovnega sredstva. Glede na to vodimo osnovna sredstva v knjigovodstvu v treh postavkah: po nabavni vrednosti, odpisih in po sedanji vrednosti. Sedanja vrednost osnovnega sredstva je ostanek nabavne vrednosti, zmanjšane za odpis.

3. Amortizacija posojil je odplačilo posojil. Amortizacijska posojila so navadno dolgoročna posojila, katerih odplačevanje je že vnaprej določeno i na zneske odplačila i na posamezne roke odplačil. Načrt, ki to določa, se imenuje amortizacijski načrt.

4. Amortizacijo listine imenujemo postopek, s katerim hočemo neko listino, ki smo jo izgubili, preko sodišča proglasiti za neveljavno, da tako onemogočimo zlorabo listine (na primer osebne legitimacije, čeka itd.).

5. Amortizacija osebe je postopek, s katerim hočemo preko sodišča proglasiti za mrtvo neko osebo, pogrešano iz neke smrtno nevarnosti (požara, poplave, vojne), ne da bi dokazali, da je dejansko umrla, imamo pa nek pravni interes, da se njena smrt sodno ugotovi.

Amortizacijska doba je doba, v kateri naj bi bilo neko osnovno sredstvo odpisano oziroma posojilo odplačano.

Anuiteta je plačilni obrok amortizacijskega odplačila. Anuiteta je sestavljena iz dveh delov, katerih eden predstavlja odplačilo posojila, drugi pa obresti, izvirajoče iz posojila.

Bilanca je po knjigovodskih kontih, a v obliki aktive in pasive sestavljen pregled vrednosti imovine, dane podjetju v upravljanje, ter virov te imovine. Formalna značilnost bilance je v tem, da se seštevka aktive in pasive morata ujemati. Bilanca, s katero ugotavljamo le celotni promet po kontih in salde tega prometa, pa brez namena ugotavljati doseženi dohodek, se imenuje bruto bilanca. Bilanca, ki ima namen, posebej izkazati uspeh podjetja, se imenuje bilanca dobička ali izgube. V naših bilancah se doseženi dohodek posebej ne izkazuje, ker se v bilancah dohodek že razporedi po njegovih namenih. Podjetja so ob koncu vsakega leta dolžna sestaviti ne samo letne bilance, temveč še številne druge obračune, ki prikazujejo poslovanje podjetja, ter posebno poslovno poročilo. Celotni ta elaborat pa se imenuje zaključni račun podjetja.

Dobiček je merilo poslovnega uspeha in predstavlja razliko med vrednostjo prodanega blaga in poslovnimi stroški. Pri tem so zaslužki delavcev vračunani v poslovne stroške, enako kakor kak drug materialni strošek.

Dohodek je merilo poslovnega uspeha, ki smo ga vpeljali pri nas z uveljavitvijo delavskega samoupravljanja. Razlikujemo pa nekaj vrst dohodkov. Celotni dohodek predstavlja vrednost, ki jo podjetje iztrži s prodajo svojih izdelkov, polizdelkov, storitev, materiala ter trgovskega blaga, ter znesek, ki ga predstavljajo izredni izdatki. Doseženi dohodek je razlika med celotnim dohodkom in poslovnimi stroški, v katere spadajo vsi materialni stroški, stroški uslug, investicijskega vzdrževanja, amortizacije ter razni prispevki. Med poslovne stroške pa ne sodijo zaslužki delavcev (osebni dohodki), kajti v pogojih delavskega upravljanja delovna sila ni več blago, ki bi ga bilo moč enačiti s poslovnimi stroški. Če od doseženega dohodka odštejemo prispevek iz dohodka za skupnost, dobimo čisti dohodek. Čisti dohodek je prvenstveno namenjen za osebne dohodke delavcev in za sklade podjetja.

Ekonomičnost je gospodarnost — lastnost s čim manjšimi stroški doseči čim večji poslovni uspeh. Ekonomičnost v poslovanju mora biti zahteva vsakega proizvajalca. Ekonomičnost se kaže predvsem v uporabi čim manjših količin materiala in drugih stroškov za enoto proizvoda in v odkrivanju drugih materialnih rezerv.

Investicija je vlaganje sredstev z namenom, da se s tem omogoči povečanje dohodka. V ožjem pomenu je to vlaganje sredstev v nove stroje, stavbe in objekte družbenega standarda.

Investicijsko vzdrževanje so velika popravila na osnovnih sredstvih (strojih, stavbah), ki se pojavljajo največ enkrat na leto in jih opravljamo zato, da bi ta osnovna sredstva usposobili za nadaljnje obratovanje. Sredstva za investicijsko vzdrževanje formiramo tako, da v poslovne stroške kalkuliramo določene zneske. Stopnjo vkalkuliranega investicijskega vzdrževanja določamo v odstotku na vrednost obstoječih osnovnih sredstev. To stopnjo sme določiti delavski svet podjetja. Odstotek investicijskega vzdrževanja, ki naj velja v tekočem letu, je treba določati že v preteklem letu.

Izredni dohodki so tisti dohodki podjetja, ki nastanejo izven rednega obsega poslovanja in jih ni mogoče vnaprej predvideti. To so predvsem dohodki iz prejšnjih poslovnih let, naknadno ugotovljeni presežki in terjatve, ugasle obveznosti, pozitivne razlike v obračunih raznih stroškov in podobno.

Izredni izdatki so tisti poslovni stroški podjetja, ki nastanejo izven rednega poslovanja podjetja, zaradi nenormalnega poslovanja podjetja, oziroma jih ni mogoče predvideti. To so predvsem izdatki iz prejšnjih poslovnih let, primanjkljaji v zalogah, odpisi terjatev, odškodnine nasproti tretjim osebam, nenormalni kvari in škarti ter razne druge negativne razlike. Izredne dohodke in izredne izdatke moramo v knjigovodstvu vedno posebej izkazovati.

Kalkulacija je izračunavanje cene nekega proizvoda. Cene izračunavamo po nekih stalnih vrstah stroškov, ki se imenujejo elementi kalkulacije. Kalkulacija ima naslednje elemente:

1. stroški za osnovni material in surovine,
  2. investicijsko vzdrževanje,
  3. amortizacija,
  4. obratna režija,
  5. upravno prodajna režija
- LASTNA CENA.
6. prometni davek,
  7. stroški opreme,
  8. dohodek,
  9. rabat

PRODAJNA CENA.

Razlikujemo: planske kalkulacije, ki jih sestavljamo za enoto proizvoda po vnaprej planiranih stroških, predračunske kalkulacije, ki jih sestavljamo vnaprej za določene proizvode ali storitve, ter obračunske kalkulacije, ki jih sestavljamo po dejansko izvršenih stroških.

Kapaciteta je proizvodna sposobnost nekega stroja ali oddelka. Kapacitete lahko računamo na en dan (24 ur) ali pa na eno leto. Umestneje je računanje kapacitet za

dobo enega leta, kajti pri takem razdobju lahko pravilneje upoštevamo vse činitelje, ki vplivajo na proizvodno sposobnost. Pri izračunavanju kapacitet je treba upoštevati število možnih proizvodnih dni v letu, število delovnih izmen, zastoje, ki nastajajo zaradi izmenjave orodij, sprememb v asortimanu proizvodnje, počitkov delavcev ter ozka grla (najožje proizvodne kapacitete). Izračunavanje kapacitet nam rabi za merilo gospodarne izkoriščenosti strojev in naprav ter za ugotavljanje nadaljnjih razvojnih možnosti. Glede na ekonomičnost proizvodnje ločimo minimalne kapacitete (najnižja stopnja proizvodnje, ki je še rentabilna), maksimalne kapacitete (najvišja stopnja proizvodnje, ki je še rentabilna) ter optimalne kapacitete (katera stopnja proizvodnje je najbolj rentabilna). To vprašanje je zelo važno, kajti vedeti moramo, da ima vsaka proizvodnja svoje meje. Preko teh je proizvodnja nerentabilna. Pri nizki proizvodnji odpade namreč preveč poslovnih stroškov na enoto proizvodov, pri prekomerni proizvodnji pa prično poslovni stroški tako naraščati, da lahko ogrožajo rentabilnost proizvodnje.

Material, ki ga uporabljamo v proizvodnji, ima različen značaj. Ločimo surovine, osnovni material, pomožni material, embalažo in drobni inventar. Surovine so tisti material, ki pride v proizvodnjo v svoji naravni obliki (rude, poljski pridelki, ribe in tako dalje). Osnovni material je tisti material, ki daje glavno obeležje proizvoda. Osnovni material je običajno ves tisti material, ki se da za določeno enoto proizvoda natančno predvideti, normirati. Pomožni ma-

terial je ves tisti material, ki ne gre direktno v proizvod, ali pa vsaj ne daje proizvodu glavnega obeležja. Ločimo tri vrste embalaže, in sicer interno transportno, oddvojljivo transportno in neoddvojljivo transportno embalažo. Interna embalaža rabi prenosu materiala ali izdelkov izključno v podjetju oziroma oddelku. Oddvojljiva transportna embalaža rabi za prenos materiala ali izdelkov tudi izven podjetja. To embalažo je treba praviloma v določenem roku vrniti v podjetje. Neoddvojljive transportne embalaže podjetju ni treba vračati, temveč jo zaračunavamo v ceno izdelkov. Drobni inventar je tisto drobno orodje, ki se v enem proizvodnem procesu ne izrabi popolnoma, temveč se le obrablja. Važno je razlikovanje med drobnim inventarjem in tistim inventarjem, ki sodi med osnovna sredstva. Med drobni inventar sodi tisti inventar, ki stane manj kot okrog 10.000 dinarjev. Če pa stane več, ne more trajati več kot eno leto. Ne glede na ceno sodi med osnovna sredstva vsa oprema (stoli, obešalniki, mize). Delavski svet podjetja lahko določi, da posamezne vrste inventarja spadajo ali pod drobni inventar ali pod osnovna sredstva, ne glede na njihovo vrednost. Glede drobnega inventarja velja pri nas načelo, da odpisujemo polovico vrednosti drobnega inventarja, ko gre ta drobni inventar v uporabo, ostalo polovico vrednosti drobnega inventarja pa odpišemo tedaj, ko se drobni inventar izrabi. Edino tisti drobni inventar, ki ima veliko vrednost, odpisujemo v več obrokih, tako kot o tem sklene delavski svet podjetja.

(Dalje prihodnjič)

Franko SANCIN:

Iščemo srečnega dobitnika

V prihodnjem letu bo naš kombinat pričel s proizvodnjo popolnoma novih prehrambnih artiklov — hranil v prahu. Razen naše osnovne proizvodnje, konserviranja rib, predelave sadja v marmelado in proizvodnje paradižnikovega koncentrata je »Argo« že pred leti krenil na novo pot s pripravo hranil, ki naj sodobni gospodinji olajšajo delo, predvsem pa prihranijo čas, ki je v današnji dobi vedno bolj dragocen. Po uspelem konserviranju »Argo« juhe smo pred letom pričeli s proizvodnjo omake »Argina« in kock »Da-Da«. Tema pa je letos sledil sladoled v prahu »Snežnik«.

V prihodnjem letu bo ta serija proizvodov še bogatejša.

Prava kava v prahu in kavin nadomestek v prahu bosta prva izdelka našega novega oddelka, ki je prvi te vrste v naši državi.

K pripravam, ki jih moramo pripraviti že pred pričetkom proizvodnje in prodaje, sodi tudi izbira primernega imena za te nove pro-

izvode. Po načelu, da več glav več ve, je bil 26. septembra razpisan nagradni natečaj za izbiro imen. Komisija, ki je bila določena za izbiro imena, je v razpisanem roku prejela za pravo kavo 33 kuvert, v katerih so predlagatelji, večinoma podpisani le s šiframi, predlagali kar 81 različnih imen.

Načelno je komisija pri izbiri izključila vsa tista imena, ki so bila vezana na ime »Argo«. To ime naj bi ostalo le za juho, ker je kot tako tudi sprejeto širom po naši državi in je v pravem pomenu pojem jušnega koncentrata.

Nadalje je komisija črtala vsa imena, ki se težko izgovarjajo. Pri tem je mislila na našega preprostega potrošnika, ki so mu tuja imena res tuja. Izključena so bila tudi vsa imena, ki so kakorkoli vezana na kako pokrajino ali mesto ali na vrsto kave.

Brez vseh navedenih skupin imen je komisiji ostalo mnogo manj izbire. Po vsestran-

skem preudarku sta bili sprejeti naslednji imeni:

1. za kavo v prahu »Delka«, kar pomeni »Delamarisova« kava;

2. za kavino mešanico »Zdravka«, kar naj poudari, da mešanica vsebuje le zdravju koristne snovi, brez kofeina, ki srcu škoduje.

V razglasu natečaja so bile določene tudi denarne nagrade. Nagrajeni so bili naslednji predlogi.

Za kavo v prahu:

prvo nagrado 30.000 din za ime »Delka« prejme predlagatelj s šifro »Sonja 90«;

drugo nagrado 20.000 din za ime »Maris« prejme inž. Gabrijel Cotič;

tretjo nagrado 10.000 din za ime »Kavez«

prejmeta Irenka Prelovšek in Sonja Makarovič.

Za kavin nadomestek v prahu:

prvo nagrado 30.000 din za ime »Zdravka« prejme predlagatelj s šifro »BCF«;

drugo nagrado 20.000 din za ime »Kavinka« prejme predlagatelj s šifro »NA 14«;

tretjo nagrado 10.000 din za ime »Divka« prejme predlagatelj s šifro »Bor«.

Vsi nagrajeni predlagatelji so na blagajni že dvignili svoje nagrade, razen predlagatelja pod šifro »NA 14«, ki je ostal vse do slej še neznan. 20.000 din še vedno čaka na neznanega dobitnika. Morda bo ta članek pripomogel k temu, da bo tudi ta zanimiva skrivnost odkrita.

Franko SANCIN:

Potrošnja kave v prahu v Avstriji

Avstrijski tisk je pred kratkim objavil kratko vest, s katero sporoča, da porabijo Avstrijci od celotne količine prave kave 5 % kave v prahu. Levji delež pri tem ima švicarska tovarna »Nestle«. Če računamo, da v

naši državi porabimo na leto do 800 vagonov prave kave, bi 5 % že kar precej pomenilo. Seveda še ne vemo, kakšno bo to razmerje med pravo kavo v zrnju in kavo v prahu pri nas.

Ado MAKAROVIČ:

O zgodovini slovenskega ribištva na Jadranu

Zgodovinski članek nima nobenega pomena, če ne more ustvariti ali ohraniti vsaj malo »čuta« za zgodovino. »Naš glas« je objavil že nekaj takih člankov, vendar zanje ni bilo zanimanja, ker takega čuta sploh ni. Ne moremo zahtevati posebnega interesa za začetke prve ribje predelovalne obrti na našem ozemlju, nujen pa bi bil neki čut za zgodovino, zakaj šele od tod izvira zanimanje, »kako je bilo pravzaprav« v preteklih stoletjih in tisočletjih v ribarstvu našega — slovanskega življa.

Če govorimo o ribištvu vobče, lahko posežemo zelo daleč v preteklost, če pa govorimo o ribištvu Slovanov na tem ozemlju, tedaj gremo le do začetka našega štetja. Kaj torej zanima brave našega lista, splošna ribiška zgodovina ali slovanska ribiška zgodovina? Nič, ne ena ne druga. Tako zanimanje bi bilo torej treba šele ustvariti. Če pa je to naloga, tedaj se bomo omejili na slovansko ribiško preteklost, saj bomo imeli tudi v tem ožjem krogu dovolj priložnosti pohvaliti uspehe tujega, starejšega življa v ribištvu našega obmorja.

Predmet bo torej slovanski in posebej slovenski ribič od prvih prišlecev pa do danes. Obmorje, ki nas zanima, je tako imenovani Tržaški zaliv in morje do namišljene črte Piran—Benetke.

Če pogledamo na zemljevid, vidimo tri zelo različne obale. Razčlenjeno obalo od Pirana do Trsta z zalivi, rtiči in dvema otokoma, nečlenovito obalo od Trsta do Tržiča in lagunsko obalo od Tržiča dalje do Benetk. Te tri različne obale imajo tudi svojo zgodovino, ki je najstarejša na oni obali. Ribiči lovijo najprej v plitvih vodah in pozneje vedno dlje proti vzhodu, torej proti Istri in Krasu. Na tej členoviti obali nastanejo torej začetki ribištva, posebno ker so tukaj večje možnosti za naselitev prebivalcev in za utrjevanje selišč. Obala od Trsta do Tržiča pride zadnja na vrsto, ker ima komaj nekaj zaklonišč za ladje in je treba ladje po pristanku večinoma povleči na suho. Na naši obali nastane na varni višini Piran, na otokih pa Izola in Koper, ki se kmalu razvijejo v mesta. V varnem zalivu nastanejo Milje in na rtiču z gričkom Trst. Od Trsta dalje do izliva Timava pa morajo čepeti vasice visoko nad morjem in je »breg« velika ovira med morjem in vasjo. Spustiti se po stezi po bregu do morja ni skoraj noben trud, od morja po bregu do vasi pa je veliko huje. V breg je treba nositi izkrcani lov, mreže, vesla, jadra in drugo opremo ladjic in ladij. Kraja je v tisti dobi ribištva kar sama po sebi razumljiva. Uspeh ribištva na tisti obali pomeni torej mnogo več kakor na primer v Izoli.

V dobi, ko prihajajo prvi Slovani na Jadransko morje, to je v prvem ali drugem stoletju našega štetja, je plast Venedov in Histrov že polatinjena in jezik, ki ga uporabljajo na vseh treh obalah, je tako imenovani ladinski (soroden s furlanskim). Prihod prvih skupin Slovanov torej nikakor ne vpliva na ribiško gospodarstvo teh obal. Razumljivo je, da na naši obali, kjer so že mesta, barbarom ni mogoče priti do morja. Mogoče se jim je posrečilo priti tja, kjer je danes Strunjan, ki je ime slovanskega korena — (strunj!). Zato potujejo dalje, objemajo Trst in pridejo do tistih točk nad morjem, kjer so danes Grinjan, Kontovel, Prosek, Križ, Nabrežina, Sesljan, Devin, grede dalje mimo izvirov Timava in zabredejo do lagun in po njih do Barbane in Gradeža. Od Trsta do Timava so se ohranili do danes. Ribištvu, ki so ga razvili ti ljudje med domačim prebivalstvom, kaže najnižjo stopnjo ladje (drevak), ki se z veliko muko razvija do tunolovke. Da je ribiško nazivje teh prvih slovenskih ribičev na Jadranu pravzaprav ladinško, je razumljivo. Ribiška kultura Slovanov v pradomovini je bila sladkovodna. S prodiranjem na Baltik pa je dosegla precejšnjo stopnjo morskega obalnega ribištva, ker je na tistih obalah mnogo lažje premagala starejše prebivalstvo ugro-finske jezikovne skupine in je poleg ribištva iskala jantar na bregu in lovila jantar v plitvinah. To so bili slovanski Prusi, katerih sosedje so bili Litavci, njihovi bratje po jeziku, od katerih so se tudi učili. Kultura tistih plemen pa, ki so prišla do Jadranskega morja, je bila še sladkovodna. Od tod tudi slovenski drevak na kraški obali našega morja. Zato je ta kultura vredna, da si jo natančneje ogledamo.

V poznejših stoletjih verjetno ni bilo nobenega dotoka Slovanov pred slovitim »šestim stoletjem«, ki ga zgodovinarji že popolnoma priznajo kot stoletje prodiranja Slovanov na morje. Obstoj slovenskih naselbin v Alpah pa je skoraj dokazan od drugega stoletja dalje. Verjetno je, da so se prvi prišleci zopet umaknili proč od morja, kjer so našli tako neugodne razmere za prehrano, in da jih je le peščica vztrajala v ribiškem uboštvu, drugi pa so raje ostali pastirji. Že v šestem stoletju beleži zgodovina poskus Slovencev, da bi zavzeli eno ali drugo mesto na obali od Pirana do Devina. Teh poskusov je bilo pozneje še več, toda uspeha ni bilo, ker oblega na suhem ne more uspeti, če ne moreš odrezati tudi morske poti. Za to pa so bile potrebne ladje, ki jih Slovenci niso imeli. To je torej vzrok — in zaman si predstavljamo drugače —, da na naši obali do nove Jugoslavije ni bilo slovenskega ribištva! Hrvatji so poglavje zase. Obale je zasedlo romansko prebivalstvo iz mest in to dovolj zgovorno kaže, da tudi hrvatskega ribištva v Istri ni bilo do pred sto leti, ker penetracija v italijansko mesto še ne pomeni hrvatskega

gospodarstva. Za istrskega Hrvata je veljalo še pred petdesetimi leti isto kar za Čiča, da »Čič ni za barko« in tudi »barka ni za Čiča«. To se pravi iz ljudskih ust, da ni ne mornar ne ribič, in da je ladja za nekaj »boljšega«. Zgodovina istrskega ribištva je torej italijanska zgodovina, ne naša; z njim se zato ne moremo ponašati.

Ribiški jezik istrskega Hrvata je italijanski. Da je italijanščina vplivala na ta jezik na vsej obali, je razumljivo; toda ta vpliv je bil mnogo manjši na jugu, v Dalmaciji, kakor v Istri, ker so pač prišli Slovani v Dalmaciji do morja mnogo prej kakor v Istri. Dalmatinska obala ob prihodu Slovanov tudi ni bila tako zasedena kakor istrska in življenjske razmere so bile za naseljence v Dalmaciji razmeroma boljše od razmer v Istri. Posledice so torej tudi danes neugodne za ribiški jezik Istre, ki prvi — ker je pač sosednji — vpliva na nastajajoči slovenski ribiški jezik na naši slovenski obali. To so razumljive slabosti novega slovenskega ribištva. Ribištvu na kraški obali pa je danes že tako skoraj izumrlo.

Ribiški jezik imenujemo vse besede, ki jih ribič potrebuje pri gradnji in opremljanju ladje, na lovu in za označbo predmeta svojega lova (rib in rakov). Res je, da nam tisti revni ostanki slovenskih ribičev onstran bloka ne vedo kaj posebnega povedati, da bi lahko rekli: To je slovensko! — in da bi tako rekli tudi mi, ki kot ribiči še ne znamo govoriti, če ne govorimo — italijanski! Vendar je narodna malomarnost v tem, da tistega ribištva ne obravnavamo in ga ne popišemo. Tega ne pravim zato, ker sem prišel z onega brega. Toda če se nekdo ne zna nasloniti na svojo zgodovino, pa čeprav je še tako revna, je to res znamenje nezrelosti. Skoraj nikomur ni mar, da je ohranil slovenstvo kraške obale predvsem slovenski ribič, to se pravi prav tisti revni živelj, ki je živel poldrugo tisočletje, če ne več, na morju.

(Dalje prihodnjici)

IZ OTROŠKIH UST

Mož in žena sta se ločila. Otrok pripade ženi. Oče ima pravico obiskovati sina. Ob nekem takem obisku vpraša sinček očeta:

»Očka, kaj si sedaj ti meni, ko nisi več mamin mož?«

Oče v zadregi: »Nič.«

Sinček: »Potem te bom odslej klical 'Nič'.«

—o—

Ločeni mož se ponovno poroči. Nadobudni sinko iz prvega zakona pa to zve.

Sinček: »Mama, jutri grem na sodišče.«

Mama: »Kaj pa boš ti na sodišču?«

Sinček: »Še jaz se bom ločil od očeta, da ne bo več moj oče.«

Zvonko GRAHEK:

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Pri delu se je pojavilo vprašanje, kaj je realizacija. Po mojem je realizacija sprememba blaga v denar. V našem primeru bi bila torej realizacija tista denarna sredstva, ki jih prejme podjetje za prodane lastne produkte. Torej prodano blago tuje produkcije ni realizacija, temveč je v prejetih denarnih sredstvih le neki dobiček, ki nam gre za posredovanje kot prodajalcem, ne glede na to, kako ga imenujemo in ne glede na to, ali smo ga prej kupili ali pozneje plačali. Ker so tovariši trdili, da nimam prav, ker je realizacija naša prodaja ne samo tujih produktov, temveč tudi drugega tujega blaga, kakor surovin, embalaže, itd., prosim, da mi to pojasnite.

Drugo vprašanje s tem v zvezi je točkovanje po doseženi realizaciji, to je lastnih produktov. Ker pa je nagrajevanje po točkah iz realizacije lastnih produktov v bistvu le nagrajevanje uspeha, to je dobička, in ne od izkupička, ni razumljivo, zakaj se ne nagrajuje tudi doseženi dobiček s prodajo tujih proizvodov.

Odgovor: Izraz »realizacija«, ki je tujka, na splošno pomeni neko uresničitev, ostvareitev. Tako pravimo, da smo realizirali plan, ko smo ga dosegli, ostvarili, uresničili. Če pa iščete razlogo tega izraza v kakem slovarju tujk, navadno zasledite, da pomeni realizacija tudi vnovčenje. Izraz realizacija ima torej lahko tudi svoj specifični, finančno poslovni pomen. Pojem »vnovčenje« pa nikakor ni preprost pojem, kajti njegova vsebina je v mnogočem odvisna od vsebine, ki mu jo daje določen gospodarski oziroma finančni sistem. Zato bom poskušal razložiti izraz realizacija v dveh obsegih, na splošno zaradi širše orientacije in konkretno, kakor jo uporabljamo v sedanjih pogojih.

V pogojih tržnega gospodarstva dobiva družbeno priznano vrednost le tista dobrina (izdelek, usluga), ki ima na eni strani uporabno, ob njej pa tudi prometno vrednost. Večina teh dobrin se pojavlja na trgu kot blago, ki se naj proda ter se zanj dobi denar kot ekvivalent vrednosti. Pri tem je brez pomena, za kakšno vrsto blaga gre: material, lastni izdelek, polizdelek, uslugo ali pa blago, ki ga je izdelal drugi, t. j. tuje oziroma trgovsko blago. Vsak proces prodaje ima tri faze. Prva faza obstaja v sklenitvi kupoprodajne pogodbe, s katero prevzame vsaka od strank določen obseg obveznosti. Druga faza nastopi tedaj, ko prodajalec izroči kupcu blago, ki je predmet kupoprodajne pogodbe (prva faza realizacije kupoprodajne pogodbe). Tretja faza nastopi tedaj, ko kupec izvrši plačilo, kot ga je obvezen storiti po pogodbi (druga faza realizacije kupoprodajne pogodbe). Od obstoječega gospodarskega oziroma finančnega sistema je odvisno, katero od navedenih

faz smatra kot realizacijo (vnovčenje). Kot realizacijo (vnovčenje) seveda ne moremo smatrati prve faze prodaje, t. j. sklenitve kupoprodajne pogodbe, kajti vemo, da se marsikatera kupoprodajna pogodba ne izpolni, pa zaradi tega ne nastopijo kake bistvene pravne posledice. Lahko pa smatramo kot realizacijo (vnovčenje) drugo fazo prodaje — ko prodajalec izroči kupcu blago. Takoj ko nastopi ta faza izpolnitve pogodbe, ji mora skoraj vedno slediti tudi popolni zaključek — plačilo s strani kupca in to na miren ali pa nasilen (sodni) način. Zaradi tega lahko upravičeno smatramo neko blago kot realizirano (vnovčeno), takoj ko je izročeno kupcu. Tak način realizacije je priznan sedaj pri nas. Seveda, najpogostnejši način realizacije (vnovčenja) pa predstavlja tretja faza prodaje, ko kupec izvrši plačilo. Tedaj je seveda šele popolnoma jasno, da je bil kupoprodajni posel zares popoln, stvaren. Tako tretiranje realizacije je pozitivno tudi s stališča narodno finančne politike, kajti tak sistem sili poslovne stranke k bistremu in smotrnemu obračanju denarnih sredstev. Pri nas sedaj mnogo razpravljajo o tem, da bi prešli na tako pojmovanje realizacije.

Po našem sedanjem gospodarskem sistemu sodi v realizacijo vsa izvršena prodaja lastnih izdelkov in polizdelkov, uslug, materiala, odpadkov in trgovskega blaga. V realizacijo pa sodi tudi tako imenovana interna realizacija, ki jo predstavljajo v sklopu podjetja izdelani in v premoženju podjetja izkazani trajnejši material, drobni inventar, embalaža, investicijsko vzdrževanje in investicije v lastni režiji. V realizacijo pa ne sodijo tisti ustvarjeni izdelki in polizdelki medfazne proizvodnje, ki se v nadaljnji fazi ponovno predelujejo.

Pred obravnavanjem drugega vprašanja, ki ga postavljate, velja poudariti, da je naše gospodarstvo res tržno gospodarstvo s precejšnjim poudarkom na čimvečjem doseganju dohodka. Vendar ima naše gospodarstvo precej drugačen značaj od kapitalističnega tržnega gospodarstva. Medtem ko ima tržno gospodarstvo v kapitalizmu ostro profitarski značaj, ne glede na to, kako doseči tak profit, pri čemer se izenačujejo na ravni blaga blago samo, denar, ki bi moral biti le ekvivalent vrednosti, in delavec, ki mu kratijo pravice na dejansko ustvarjeni večji vrednosti, je glavni postulat našega gospodarstva na eni strani delavec, ki naj bo čim stvarneje plačan po njegovem delu, na drugi strani pa potrošnik, ki naj dobiva blago po ceni, ki je najbližja dejanski vrednosti. Na podlagi tega je razumljivo, da pri nas proizvodnim podjetjem ni dovoljeno, da se ukvarjajo s preprodajo materiala ali tujih izdelkov (trgovskega blaga) iz dobičkonosnih namenov.

To je pri nas dovoljeno le toliko, kolikor gre pri takih poslih za kooperacijsko menjavo, odprodajo odvečnih zalog materiala ali pa za kompletacijo pri prodaji lastnih izdelkov.

Iz tega sledi, da se dohodek podjetja ustvarja od prodane proizvodnje, ne pa od proizvedene proizvodnje. Interes nas vseh je, da doseženo proizvodnjo čimprej prodamo. Zato je naš dosedanji tarifni pravilnik tudi določal, naj bodo vse neproizvodne ekonomske enote nagrajene na osnovi realizirane proizvodnje oziroma realizacije lastnih izdelkov, ne pa tudi realizacije trgovskega blaga.

Naša proizvodnja ima v veliki meri značaj masovne proizvodnje. Prodajne cene izdelkov so na domačem in inozemskem tržišču dokaj ustaljene. Kot v vsej sodobni proizvod-

nji je tudi v našem podjetju glavni faktor dohodka ekonomičnost proizvodnje po načelu čim večji obseg proizvodnje in čim manjši poslovni stroški. Edino v taki gospodarski politiki je tudi perspektiva podjetja. Seveda pri tem nikakor ne smemo zanikati velike vloge komercialne (nabavne in prodajne) službe. Nikakor pa ne smemo dajati kakšnega posebnega pomena prodaji trgovskega blaga. Vsekakor je tudi plasman tega blaga važen, saj nam to narekujejo kooperacijske dolžnosti. Naša osnovna skrb pa mora biti, da je delo naših upravnih ekonomskih enot usmerjeno predvsem v notranje probleme podjetja. Zato je prav, da prodaje trgovskega blaga sploh ne nagrajujemo, kot tudi ne moremo nagrajevati skrbi za prevoz naših izdelkov do kupca ali skrbi za kompletacijo določenih odprem.

Avrelija BLAŽEVIČ:

Bila sem na maturantskem izletu v Grčiji

V našem podjetju delam sedaj že peti mesec. Pred sedmimi meseci sem končala ekonomsko srednjo šolo v Kopru in za zaključek štiriletnega šolanja smo se odpravili na izlet v Grčijo, o katerem vam želim nekaj napisati.

Težko smo čakali na dan, ko smo se na Reki vkrcali v polpotniško ladjo »Opatijo«, ki nas je peljala bliže in bliže cilju. Naš cilj ni bil samo videti Grčijo, njene ljudi in znamenitosti, temveč tudi spoznati našo lepo jadransko obalo ter mesti Bari in Brindisi na italijanski obali. Ne bom se spuščala v podrobnosti o naši obali, ker nam je bolj ali manj že vsem znana tja do Boke Kotorske. Povedala bom le to, da smo izkoristili vsako možnost za ogled naših obalnih mest. Zlasti nas je očarala lepota Dubrovnika in njegove okolice. Zamikala nas je tudi lepota Boke Kotorske, čas pa nam ni dopuščal, da bi se povzpeli na vrh Lovčena. Tako smo le strmeli v cesto, ki se v serpentinah dviga na njegov vrh. Pravokotno smo prečkali naše razburkano morje, toda morski boleznici smo srečno ušli. Takoj ko smo v Brindisiju zapustili krov naše ladje, smo se počutili kot tujci. Povsod nam je na uho zvenela tuja govorica: Do you speak English? Parlez vous français? Mi smo jim pa v njihovem jeziku ponosno povedali, da smo Jugoslovani. Zapuati pa vam moram, da sta bila samo dva Jugoslovana in 14 Jugoslovanek.

Po ponovnem prečkanju morja smo pristali na otoku Krku. Radovedno smo opazovali Grke, saj smo jih tukaj prvič srečali. Prej smo poznali Grke samo iz zgodovine in smo si jih tudi tako predstavljali, toda videli smo, da so povsem vsakdanji ljudje. Čeprav je bilo že pozno zvečer, nas je, ko smo hodili po mestu, obkročila gruča majhnih otrok, ki so nam v vseh jezikih ponujali vsemogoče

stvari naprodaj. Isto se nam je dogajalo povsod, kamor smo prišli.

Druga naša grška postaja je bil Patros, ki leži na polotoku Peleponezu. Po zvočniku so nam Grki voščili dobrodošlico v našem jeziku in zaigrali našo himno. Takega sprejema smo bili veseli. Hitro smo se razkropili po mestu, da bi čimveč videli. Ko smo hodili mimo trgovin in tržnic, se nam je zdelo, kot da smo prišli v Orient. Posebno doživetje je bilo za nas, ko smo ob sončnem zatonu zapluli v Korintski prekop. Mosta, ki sta nad prekopom speljana z ene na drugo stran, povezujeta Peleponez z ostalo Grčijo. V Pireju, to je naš cilj, smo prispeli zvečer in tu smo ostali tri dni.

S podzemeljsko železnico smo se odpeljali v Atene — glavno mesto Grčije, in smo prišli prav pod Akropolo — nekdanje prebivališče bogov. Akropola je hrib, ki se dviga iz sredine Aten. Povsod smo videli mnogo tujcev, ki so slikali vsak kamenček; tudi mi nismo opustili priložnosti in smo se večkrat slikali. Po ogledu Akropole smo se napotili nazaj v mesto in si še ogledali razne znamenitosti: Dionizijevo gledališče, parlament, stadion, narodni park, izmenjavo straže pred kraljevo palačo itd. Naslednji dan smo si ogledali pristanišče Pirej, kjer je bila zadržana tudi naša ladja. Pirej je ogromno pristanišče, kjer ladje z vseh strani sveta razkladajo in nakladajo blago. Po ogledu mesta smo si nakupili nekaj spominčkov in razglednic. Povsod so nas prijazno sprejeli, takoj ko smo jim povedali, da smo iz Jugoslavije, in čutili smo, da smo med prijatelji. Zato nam je bilo zelo žal, da smo morali tako kmalu zapustiti gostoljubno deželo oziroma Pirej. Odpluli smo v Itejo in se z avtobusom napotili v Delfi. Po enourni vožnji smo

se ustavili visoko pod Parnasom. Nudil se nam je čudovit razgled na najlepši del grške pokrajine. Veliki nasadi stoletnih oljk so se vrstili drug poleg drugega, vmes pa so se bohotili limonovci in pomarančevci; tudi za vinsko trto je bilo še dovolj prostora. Ogle-dali smo si razvaline, zakladnice, gledališča,

Minervino svetišče ter Pitijino preročišče. Odpeljali smo se nazaj z ladjo in odpluli proti domu.

Ko smo bili v Grčiji, smo videli mnogo lepega, toda ko smo pluli zopet ob naši obali, smo videli, da je pri nas najlepše in da mnogo-krat ne znamo ceniti vsega, kar imamo.

Koprske maturantke na Akropoli (Atene).
V ozadju ruševine Partenona

Slavko JAKŠA:

Čez progo

(Ob 20-letnici vstaje)

V pozni jeseni leta 1941 je v gostilni v Kanižarici pri Črnomlju zasedal partijski komite. Po tedanji praksi je imel vsak član komiteja svoje področje dela, zadolžitev, za katero je bil odgovoren pred organizacijo. Anton Dvojmoč je odgovarjal za politično delo, tovariš Kržišnik je skrbel za preskrbo ter za druga gospodarska vprašanja, neki tovarišici Anici, ki je že med okupacijo prišla v Belo krajino, pa je bilo zaupano socialno zdravstveno vprašanje ter delo med ženami. Jaz sem bil odgovoren za vojaški referat.

To je bil nekak štab, ki je vodil tisti čas v našem kraju celotno gibanje upora.

Tovariš Ivan Novak-Očka, član CK KPS, nas je večkrat obiskal, dajal navodila in napatke in tako smo bili prek njega povezani s CK. Tudi tokrat je bil tovariš Očka navzoč v Kanižarici.

Na tem sestanku je bilo razen drugega tudi ugotovljeno, da na področju Vinice še ni partizanskih enot, je pa nekaj ljudi iz naše in hrvatske strani, ki želijo stopiti v partizane. Dobil sem nalogo, da organiziram in izvedem prehod teh ljudi od Kanižarice do mlina na Krupi pri Gradacu. Od tu dalje jih bo predal partizanskim enotam mlinar Miko, ki je bil aktiven partijski delavec in funkcionar.

Vsa zadeva, ko sem jo premislil, ni bila tako preprosta, saj sem moral te ljudi, v glavnem brez orožja, prepeljati varno preko dobro zastražene proge pri viaduktu Otovac ter prek ceste in mostu pri Svibniku, kjer so bile večkrat sovražne zasede.

Podrobnejši načrt sem si moral zamisliti sam. Vedel sem, da bom lahko imel že težave na poti v Kanižarico, ker bom moral imeti s seboj orožje, pot pa me je vodila prek dveh blokov, kjer so bili vojakom v pomoč še kvesturini, da ja ne bi šel mimo njih tisti, ki nima poštenih namenov.

Ker je bil čas, ko naj te ljudi prevzamem, določen za nedeljo popoldne, sem vso stvar rešil na način, ki je bil v danih okoliščinah najboljši. V Črnomlju sem se že dalj časa nekoliko poznal z nekim dekletom, ki je bilo doma z otoka Krka in je znalo dokaj dobro govoriti italijansko. Vedel sem, da je prav zaradi svoje zgovornosti dobro zapisana pri italijanskih oficirjih. V njenem spremstvu ne bom Italijanom sumljiv, ker bodo mislili, da gre za ljubezenski parček. Zaradi njene zgovornosti so jo tudi šteli bolj za svojo. Ker je bila lepe postave, na kateri so radi pasli svoje oči vojaki, sem jo smatral za pravšno pomoč pri svoji nalogi. Ob njej bom varen, sem si dejal.

Poskusil sem srečo in po nekaj srečanjih in krajših razgovorih sva se že dogovorila za nedeljski sprehod izven mesta.

Z malce mešanimi občutki sem pričakoval nedeljo, ker sem se zavedal, da moram tistih 15 partizanov varno prepeljati, obenem pa sem še dvomil, ali bo z mojo »simpatijo« vse v redu.

Prišla je nedelja in že pred časom, napovedanim za najin sestanek, je šla nekajkrat mimo naše hiše, tako da sem videl, da me že čaka.

Mati, ki je najino poznanstvo odkrila, me je jezno ošinila: »Te ni sram, da hodiš s tle cipo, ki je na razpolago vsem pritepencem,« kakor je ona imenovala okupatorje. Nisem ji smel raztolmačiti ničesar, kar bi bilo v moje opravičilo, čeprav sem vedel, da ima mati prav. Igral sem slepega zaljubljenca, ki ne vidi in ne sliši, kaj se dogaja okrog njega.

Odpravil sem se, kot se spodobi za prvi »rendez-vous«, da bi vzbujal vtis gizdalinčka, primerne partnerici, ki ga čaka. Napolnil sem pištolo, jo potisnil v žep suknje in odšel.

Stopala sva z roko v roki proti bloku. Prizadeval sem si biti miren, kajti vsaka razburjenost ali zmedenost bi me lahko izdala. Ona je venomer čebljala vame ter me pri tem nekajkrat zasačila, da sem v mislih odsoten. Mislil sem res le na blok, ki je že bil pred nama. Z malomarno kretnjo sem pokazal prepustnico, kar je storila tudi ona, in gladko sva prešla prvo oviro, saj so vojaki bolj ogledovali mojo spremljevalko in njene noge kakor pa mene in mojo prepustnico.

Zdelo se mi je, da sem jaz tule čisto odveč ter da si mislijo, zakaj ni prišla sama, bi bilo morda malo zabave. Krenila sva dalje in pri drugem bloku, tik vasice Loka pri Črnomlju, se je ponovilo isto kot na prvem bloku. Celó iste besede in izraze sem slišal, kot da bi bila službena dolžnost pohvaliti lepe noge, žive oči in kodraste lase žensk, ki gredo preko bloka. Tako zvesto so te stvari ponavljali drug za drugim.

»Prva težava je za menoj,« sem si mislil. Prešel sem srečno oba bloka, kako pa naj se sedaj znebim te svoje Slavice, ki o mojih opravkih ne sme ničesar vedeti.

Prav trdo sem jo vprašal, kaj ima z italijanskimi oficirji, zakaj jih sploh pozdravlja ter se jim nasmiha. Odločno sem ji povedal, da jaz tega ne prenesem in da je bolje, da takoj prekineva najine odnose. Vsa solzna mi je zagotavljala, da ji ne more nihče ničesar nespodobnega očitati. Ker sem se je pa le moral otresti, sem ji očital še hujše stvari, za katere sem dobro vedel, da niso resnične in da ji s tem delam krivico, toda vztrajati sem moral.

Ko ni vse nič zaleglo, sem ji zagrozil, da se bom danes iz jeze napil. »Kaj bo potem, boš pa že videla,« sem jo plašil. Šele tega se je toliko prestrašila, da se je poslovila in mi zagotavljala, da bom spoznal, da sem jo napačno ocenil in da bo med nama še vse dobro. Odšla je. Navidezno jezen sem šel od nje in hitel v svojo smer in kmalu prišel na dogovorjeno mesto, kjer so me že čakali zbrani tovariši.

Bili so sami mladi fantje v najlepših letih. Nekaj jih je bilo doma iz okolice Vinice, nekateri so bili iz Hrvatske. Ker je bilo to prvo njihovo srečanje s predstavnikom partizanskega gibanja, sem jim kratko obrazložil, za kaj gre in kako se morajo na tem pohodu obnašati. Ker nas je pot vodila preko železniške proge, ceste in mostu, grupa pa je bila slabo oborožena, je bilo naše najboljšo orožje konspiracija.

Dogovorili smo se, kaj je treba storiti, če pride do napada, kje se bomo ponovno zbrali, in razvrščeni v kolono po eden smo krenili. V gozdu pri Rudniku smo počakali, da se je znočilo. Ta počitek sva s tovarišem Vitkovičem, ki je to skupinico zbral, izkoristila, da sva se podrobneje pogovorila o teh ljudeh.

Tovariš Vitkovič je bil že star član partije, aktiven politični delavec in je tudi vsakega od teh ljudi dobro poznal in vedel, da se nanje lahko zanese. Previdnost je bila potrebna, saj je sovražnik tudi z raznimi vrnjenci skušal odkrivati in uničiti našo vojsko.

V temi smo krenili proti Svibniku, kjer sva s tovarišem Vitkovičem odšla na ogledovanje na most, kjer bi nas lahko iznenadila sovražna zaseda. Ko sva ugotovila, da je ni in da je vse v redu, smo šli vsi preko mostu proti železniški progi, desno od viadukta Otovac. Ta prehod smo izbrali zato, ker je bila proga na obeh straneh poraščena z gozdom in ker je bil prehod toliko oddaljen od Črnomlja, kjer je bila nastanjena večja garnizija vojske, ki zaradi oddaljenosti ne bi mogla hitro intervenirati, če bi nas straže odkrile.

Viadukt sam je bil zavarovan z močnimi betonskimi bunkerji in dobro oboroženo posadko. Razen tega jim je bila v pomoč še četa vojakov, ki je po potrebi priskočila straži na pomoč. Vzdolž vse proge so bili na vsakih 50 metrov manjši bunkerji ali strojnična gnezda, postavljeni cik-cak, eden na levi, drugi na desni strani. Tako so zavarovali progo po našem napadu na viadukt v Vranovičih, ki smo ga izvedli v poletju tega leta.

Preko take zastražene proge smo morali priti neopazno, kajti za odpor nismo bili sposobni, ker nas je bilo premalo in smo bili preslabo oboroženi, saj smo imeli vsi skupaj le nekaj pištol, nekaj pušk in nekaj bomb.

Po predhodnem ogledovanju s tovarišem Vitkovičem smo se drug za drugim neslišno bližali progi. Kot mačke smo lezli po nasipu

navzgor. Prva dva sva že bila na progi. Na njej je bilo vse tiho in nočni mir je motil le stražar, ki si je v zabavo požvižgaval neko popevko. Ker tudi ni bilo nikakršnih svetlobnih signalov, sva dala znak ostalim, naj nama sledijo.

Prva polovica je že bila preko proge, ko je nekdo z okovanimi čevlji trčil ob tračnico. Kot da bi s tem nesrečnim korakom sprožil desetine pušk in strojnic, tako je zaregljalo vzdolž vse proge. Prva strojnica, ki je bila od nas oddaljena le kakih 20 metrov, nam je bila najbolj nevarna, vendar smo z nekaj strelji iz naših pištol in iz tistih nekaj pušk le prisilili strelca, da je stisnil glavo k tlom in ni več meril v pravo smer. Kroglice so švigale nad našimi glavami.

Ker je bil to prvi ognjeni krst za vse druge, ni potekel brez zmede. Kar vpricho Italijanov smo se klicali in skušali obdržati borce skupaj. Takoj ob progi je bila tudi cesta, ki smo jo morali prekoračiti skoraj v eni sapi. Na drugi strani ceste se je takoj začel gozd, v katerem bi se morali po prehodu čez progo zbrati. Z žvižgi smo se klicali in zbirali, vendar treh nismo mogli priklicati. Kot smo se dogovorili, smo z glasnimi vzkliki »naprej« opozarjali naše, kje smo. Razumljivo, da smo se s tem javljali tudi fašistom in s svojim klicanjem privabili precej rafalov, ki nam pa na srečo niso napravili škode.

V tem gozdičku smo se zadržali le kakih 15 minut in že smo zaslišali brnenje in ropot kamionov iz Črnomlja, kar je bilo dovolj jasno znamenje, da tu ne smemo več čakati.

Težko je bilo odrediti odhod, ko pa so trije manjkali in za katere ni nihče vedel, kaj je z njimi. Ali so padli na progi? Morda so jo ucvrli nazaj. Kaj pa, če so ujeli žive? Lahko tudi, da so srečno prešli ovire, le da so tu zgrešili smer in krenili drugam. Ugibanj in predlogov je bilo veliko, vendar za daljše razpravljanje ni bilo časa in z grenkimi občutki smo krenili naprej. »Ali smo morda premalo storili, da jih najdemo?« je grizlo vsakega posebej. In če so jih ujeli žive? Ali ne bodo morda povedali, kam smo namenjeni itd. Take in podobne misli so vznemirjale slehernega od nas, najbolj pa je potrlo mene, ki sem bil za ta pohod odgovoren.

Zelo oprezno, vendar brez vsake posebne težave smo prišli do mlina na Krupi, kjer nas je sprejel in postregel prijazni mlinar Miko. S tem je bila moja naloga opravljena. Po kratkem razgovoru s tovarišem Mikom, ki nam je razen večerje postregel še z radijskimi poročili, sem se poslovil.

Pot do doma je bila lažja, ker sem bil sam. Vendar sem moral pohiteti, da sem zjutraj ob 7. uri že odprl delavnico.

Taka je bila moja nedeljska zabava od vdora okupatorjev skozi vse leto 1941 in delno tudi leta 1942, dokler nisem bil aretiran in odpeljan.

Še istega dne sem se pozanimal in zvedel, da so se kmalu po mojem odhodu iz mlina

oglasili tudi tiste trije, ki smo jih izgubili na progi.

Tedaj se mi je šele odvalil težak kamen od srca.

Dotlej je imel okupator o meni še kar dobro mnenje in nihče ni ničesar sumil. Tisto

jutro, ko sem se vrnil s tega nočnega pohoda, sem imel opravka samo z materjo, ki ni mogla razumeti, kje sem hodil s tistim dekletom vso noč in kaj sem počel, da sem najboljše obleko, ki sem jo imel, in čevlje popolnoma raztrgal in uničil.

Ludvik FERK:

Naš prvi koncert

Če pregledujemo in primerjamo, kar se zadnje čase čuje in piše o moškem pevskem zboru »DELAMARIS«, se bolj in bolj utrjuje

BRANKO MAHNE
pevovodja moškega zbora »Delamaris«

mnenje, da je v tem letu nastopanja zarezal zelo vidne brazde v prosvetno-kulturni dejavnosti naše komune.

Zbor se je predstavil na mnogih slovesnih prireditvah in nastopih, ki so bili tako vidni, da ne more nihče omalovažujoče ali nebrizno mimo njih. V zadnjem času se je delovni okvir pevskega zbora znatno razširil, s pritegnitvijo novih moči in s preureditvijo notranjega dela se je študij novih in starih del pospešil in smotrneje uredil. V pisanem zaporedju naših nastopov smo se trdno odločili, da izvedemo naš prvi koncert v počastitev Dneva republike in obenem počastimo 20. obletnico vstaje jugoslovanskih narodov.

Pestrost in naprednost programa je bila taka, da bi se najbolj zahtevno in razvajeno občinstvo ne moglo kdovekaj pritoževati. Večkrat smo tehtali in iskali možnost za najuspešnejšo razdelitev koncertnega programa. Tako smo naposled našli pravi ključ, ki je

odprl vrata naših republik, in vas seznanili z različnimi narodnimi motivi iz Makedonije, Dalmacije, Slovenije in prelepe Koroške.

V tem delu ni mogoče pozabiti mojstrovina avtorjevih skladb, ki so prikazali vse vrline svojega ljudstva in značilnosti svojih dežel. Po svoji izvirnosti v prvem delu našega programa je zelo pritegnila makedonska narodna »Bolen mi leži«, natrpana s človeškimi momenti in usodami. Tako so se v prijetni harmoniji vrstile druga za drugo in zapustile pri občinstvu globok vtis. Zelo razveseljiva je vsaka nova pesem, še toliko pomembnejša je naša stvarna dokumentacija iz časa NOB. Po zlomu fašizma, po zaključku druge svetovne vojne, se je porodilo nešteto prelepih partizansko borbenih napevov. Tako tudi naš zbor pri tem ni zaostal in se v drugem delu koncertnega programa občinstvu predstavil z nekaj partizanskimi in borbenimi napevi. Spomini na Pugled, podvige 14. divizije in herojstvo Šlandra, Staneta, Šercerja in Tomšiča so jasni dokazi, kako so se naši ljudje-borci in aktivisti postavljali v bran sovražnemu nasilju. Na ustih je zvenela pesem »V boj«, a v srcih se je porajala misel vseh — svoboda. Uresničile so se želje nas vseh in živimo v svobodi, ko lahko ustvarjamo trdno kulturno-umetniško, zares ljudsko stvarnost. V tretjem delu umetnih pesmi so avtorji dali svoj pečat strastem, čustvom narave itd. »Lahko noč«, »Ob valovitem Jadranskem morju«, »Ob spominu na zimski večer«, ter »Nepozabni večer na morju« so pesmi, ki so ostale pevcem in občinstvu v nepozabnem spominu. Navzlic mnogim motnjam, ki znatno presegajo življenjske težave, se domača slovenska pesem sveti vedno v ospredju človeškega življenja. Če pretehtamo vrednost tega koncertnega programa in presodimo delo naših pevcev, lahko rečemo, da je zbor s tem koncertom dosegel enega vrhunskih nastopov in dokazal, da živi v njem ljubezen do petja. Koncert je občinstvo sprejelo z izrednim navdušenjem in je ob tej priložnosti prav ginljivo prikazalo svojo ljubezen do petja. Zato sem prepričan, da bo iz našega kolektiva pripeljala pot še marsikaterega člana v naš družinski krog, ki ga skrbno vodi naš priljubljeni učitelj Branko Mahne.

Za zaključek naj torej obvelja dejstvo, da pomeni petje posebno važen in ugleden prispevek k snovanju slovenske pesmi.

Miro ŠTRANCAR:

NK „Delamaris“ - jesenski prvak

Pred pričetkom nogometnega prvenstva za koprski okraj 1961—1962 je kazalo, da z bivšim NK Izola ne bo nič. Razlogi so bili vsakemu znani. Od vsepovsod so prihajali glasovi, da je nogomet v Izoli zaspal, kar je bilo tudi pričakovati. Naposled je nekdo to spanje prekinil.

Vodstvo in najvišji so se obrnili s prošnjo na DS podjetja »Delamaris«, da bi prevzel pokroviteljstvo NK Izola. Pri podjetju smo našli na vsesplošno podporo, in sicer da je ustanovilo svoj nogometni klub, ki nosi ime »NK Delamaris«.

Tako so bile prve težave mimo. Začeti je bilo treba z resnimi pripravami za prvenstveno tekmovanje. Rok je bil kratek, medtem pa je bilo potrebno urediti še vse formalnosti pri registraciji na novo ustanovljenega kluba in drugo. Vse to je dalo nekaterim povod, da so govorili, da iz te moke ne bo kruha. Bilo pa je povsem drugače. NK Delamaris je že pri prvem srečanju žel uspeh, saj je premagal NK Pivko na svojem terenu z rezultatom 4:0, dalje Sidro Piran 4:0, NK Postojna 4:2, NK Ilirska Bistrica 3:0 in NK Tomos Koper na njihovem igrišču 3:0. Tekma s Tomosom je bila najbolj zanimiva. Ta klub nam je najbolj ogrozil prevzem prvega mesta na lestvici in mesto prvaka za jesenski del prvenstva.

Pripomniti je treba, da je NK Delamaris imel v tem delu tekmovanja precej smole in neprijetnosti, saj so se proti njemu borili

vsi, celo posamezni člani nogometne podzveze, zaradi česar smo morali dve tekmi, to je s Sidrom iz Pirana in Taborom iz Sežane ponoviti. Z NK Tabor po krivdi sodnika, s Sidrom pa po krivdi posameznih članov nogometne podzveze.

Najbolj žalostno je bilo, da je tekma proti NK Sidro iz Pirana morala biti prekinjena zaradi igralcev Sidra. Rezultat je bil 4:0 v korist NK Delamaris. Ker pa je moštvo Sidra zapustilo igrišče in se začelo pretepati z občinstvom, je sodnik tekmo prekinil deset minut pred koncem.

Nogometna podzveza, kot edini pristojni organ za reševanje takih spornih vprašanj, je odločila, da je treba tekmo nadaljevati preostalih deset minut in priznati doseženi rezultat. Seveda pa pri tem tudi ni prizanesla NK Delamaris, ker ga je kaznovala s prepovedjo igranja na svojem igrišču za dve tekmi. Ti disciplinski kazni je NK Delamaris preстал in disciplinirano odigral odredeni tekmi na tujem igrišču. NK Sidro se je prvotnemu sklepu nogometne podzveze uprl in tako je (seveda nekaterim na ljubo) padla ponovna odločitev nogometne podzveze, da se mora ta tekma v celoti ponoviti.

Kljub vsestranskim dokazom, da je pravica na naši strani in da je druga odločitev nepravilna, ni nič zaleglo. Vedeli smo — zakaj. Nekateri so hoteli izsiliti, da bi NK Tomos prevzel prvo mesto, kar pa mu kljub temu ni uspelo.

Prva enajstovica NK »Delamaris«

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. topla voda, 5. prodor, preboj, 7. zakoličena zemljišča za nove ceste ali železnice, 8. arabski žrebec, 10. prvenstva, 12. kemični znak za rutenij, 14. orožje pobalčinov, 15. skupina, 18. paralizirana, 19. izobrazba, 21. surovina za zdravila, 22. pesniška oblika veznika, 23. okrajšava za »srednji«, 25. goličava na glavi, 26. reka v SZ, 28. kratica v glasbi, 30. tuje moško ime, 31. glavno mesto sosednje države, 33. skrajšani naslov našega tednika, 34. hrvaški predlog, 36. del obleke, 37. osebni zaimek, 39. kratica važnega organa OZN, 41. pridevnik rodu, 42. muza ljubezenskega pesništva, 45. policaj, 46. jus, 48. žival iz družine kopitarjev, 49. veznik, 50. nagrada pri igrah, 53. dva samoglasnika, 55. topel, 56. obrtnik živilske stroke, 58. vrsta zdravila.

Navpično: 1. kramarjevo blago, 2. padavina, 3. obljuba, 4. italijanska reka, 5. svedok, 6. ljudska pritrčilnica, 7. obtesan hlod (dv.), 9. skupina, gruča, 10. črta, pas, 11. kraj pri Ljubljani, 13. učni pripomoček, 14. vino iz posušenega grozdja, 16. grška črka, 17. skrajšani podredni veznik, 18. vrtnina zelo ostrega okusa, 20. močna igralna karta, 21. mizarско orodje, 24. daljše literarno delo, 25. namizno pregrinjalo, 27. poklic v brodarstvu, 29. okrasna ptica, 32. vrsta rumene barve, 35. Obri, 36. vas pri Kozini, 38. nikalnica, 40. moško ime, 41. majhen rep, 43. kratica na receptih, 44. polovica ovna, 45. kmetovalec, 47. predlog, 48. trinog, 51. ogibanje, 52. vrednostni papir-

ji, 54. znamka italijanskih tovornih avtomobilov, 57. romanski spolnik.

Rešitve pošljite do 20. januarja.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

Vodoravno: 2. kal, 4. polit, 6. potopis, 8. šota, 9. arak, 11. sito, 13. Aden, 15. val, 16. poten, 19. Rab, 21. pilot, 23. sok, 24. nagon, 26. Miro, 27. od, 29. za, 30. otok, 32. tiri, 33. upor, 34. Paka, 35. atom, 36. ralo, 38. on, 40. li, 41. snet, 42. Nepal, 44 .nat, 46. tapir, 48. nit, 49. trpin, 51. DIK, 52. soba, 54. Anam, 56. mame, 58. iden, 59. naporen, 61. rokav, 62. sen.

Navpično: 1. malo, 2. kota, 3. lipa, 4. potop, 5. tiran, 6. pot, 7. sad, 8. šilo, 10. kera, 11. salo, 12. utor ali otor, 14. nago, 15. varilen, 17. os, 18. EK, 20. botanik, 21. Piran, 22. topol, 24. nakit, 25. noter, 26. mir, 28. Don, 29. zal, 31. kot, 37. opis, 39. mapa, 41. spim, 43. atom, 44. NR, 45. ti, 47. Adam, 49. Tamar, 50. nadev, 53. ban, 55. Nen, 57. epos, 58. Iran, 60. okel.

Ker se je pri prepisovanju križanke vrinila neljuba pomota in bi morala biti pri 29. navpično beseda »lep«, namesto »zal«, smo uvrstili med pravilne rešitve tudi tiste, ki so imele pri 29. navpično »vrl« in pri 34. vodoravno »Krka«. Zato so pravilno rešili križanko: Ludvik Ferk, Slavko Jakša, Pija Prodan in Vera Cindrič.

Zreb je pa določil nagrado Slavku Jakši.

